forum

15 Temmuz 1969 Sayı :367 150 Kuruş

1 TÖS KONGRESİ

FEYZULLAH ERTUĞRUL

2 CHP'NİN ZİGZAGLARI

ADNAN CEMGİL

HİKÂYE-İ KAYZER

OSMAN BOLULU

•

KONYA VE KAYSERİ OLAYLARI

AHMET KÖKLÜGİLLER

•

KAYSERİDE TÖS'E SALDIRI

YAŞAR ÇAKIR

olaylara bakış

"BİR DE İNSAN BULUNSUN"

TİP'in amblemi değiştirildi. Bu konuda görüşüne başvurduğumuz bir partili, — Kimi beygir, kimi koç, kimi kartal.. Cümle mahlûkat arasında bir de insan bulunsun be kardeşim, dedi.

EMEKÇİLER SUYUN BAŞINA!

Afyon köylerinde köylülerle konuşan TIP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, "Biz, Türkiye İşçi Partisi olarak, işin başına emekçiler geçmeli ve düzeni kendi çıkarlarına, kendi elleriyle değiştirmelidirler, diyoruz. Ve ekliyoruz: Emekçiler suyun başına gelirse, toprak reformu da olur; dış ticaret, bankacılık, sigortacılık millileştirilir; devlet eliyle fabrikalar kurulur ve işsizlik ortadan kalkar. Bütün bunlar kuru vaadler değil. Çünkü bu işlerin yapılması için senin işbaşına gelmen gerektir. Türkiye İşçi Partisi'nin her sözü, senin çıkarınadır ve senin adına verilmiştir. Bundan dolayı da tutulması mümkün değildir. Çünkü sen suyun başına gelince, suyu ister istemez kendi tarlana akıtacaksın" demiştir.

SON İKİLİ ANLAŞMA

TİP Genel Başkanı, İstanbul'da, Demirel Hükümetinin Amerika ile imzaladığı son ikili anlaşma konusuna değinmiş ve şöyle demiştir: "Demirel hükümeti, Amerika ile giderayak imzaladığı ana sözleşmeyi Meclisten geçirmeden yürürlüğe koyamaz. Zira (...) bu ana sözleşme için iki muhtemel durum söz konusudur: Ya, ileri sürüldüğü gibi, hükümet, ikili anlaşmaların lehimize değiştirilmesi hususunu Amerika'ya kabul ettirmiştir; bu takdirde ana sözleşmenin yeni bir anlaşma olduğu şüphesizdir ve yürürlüğe konmadan Meclislerden geçirilmesi zorunludur; ya da, ana sözleşme, 1954'de imzalanmış askerî yardım anlaşmasının bir değerlendirilmesinden ibarettir ve bir yenilik ihtiva etmemektedir. Bu takdirde Hükümet, müzakereleri başarısızlıkla sonuçlanmış bir metin imza ettiği için, bu metni Meclise sunmak zorundadır"

KAYSERİ OLAYLARI HAKKINDA

TİP Merkez Yürütme Kurulu, TÖS Kurultayı dolayısiyle Kayseri'de oynanan oyunu şiddetle protesto etmiş, şöyle demiştir: "1964 yılında cereyan eden Akhisar olayları, irticaın sokağa dökülmek cüretini gösteren ilk tezahürü olmuştur. O günlerdenberi Amerikan emperyalizminin beslediği ve irticaî mahiyette olan türlü dernekler ve tarikatlar, AP ikidarının teşviki veya müsamahası ile, yurt sathında faaliyet göstermek imkânını bulmuşlardır. Son zamanlarda, başta AP militanlarının tertiplediği, dini siyasete âlet etmeye yeltenen toplantılar ve şahlanış mitingleri, irticaın tehlikeli bir hal aldığını açıkça ortaya koymuştur. (..) İki camiye patlayıcı madde konmuş olması ve gerici bir derneğin de keza patlayıcı madde ile saldırıya uğramış olması, aklı başında herkes tarafından kaba bir tertip ve tahrik olarak görülmektedir. (..) Konya olaylarında olduğu gibi, olaylar patlak verdikten sonra zabıta kuvvetleri, soldırgan ve tertipçilere karşı, görevlerinin gerektirdiği titizlikle harekete geçmemişlerdir. Şu halde, mahallî zabıta ve devlet sorumluları yanında, İçişleri Bakanı, Başbakan ve bütün hükümet erkânının ortak sorumlulukları, şüphe götürmiyecek kadar açıktır".

DEVLET PARASIYLA AP PROPAGANDASI

TİP Genel Başkanı Aybar, Süleyman Demirel'in son gezileri ve konuşmaları hakkında özetle şöyle demiştir: "Başbakan, devlet parasıyla AP'nin propagandasını yapmaktan vazgeçmelidir. Son gezisi, hükümet icraatıyla doğrudan doğruya ilgili olmayan seçim propagandası nutuklarıyla geçmiştir. Seçimlere üç ay kala, başbakan koltuğunda oturan bir parti genel başkanının, makamının kendisine sağladığı imkânları istismar ederek, partisinin propagandasını yapmaya hakkı yoktur. Demirel'in son gezisi için, devlet hazinesinden kaç para harcadığını merak ediyoruz (..) Son Kayseri olayları, Başbakanla sağırlar diyaloğunda olduğumuzun yeni bir örneğidir. (..) 1966 yılında İzmir'de yaptığı ve 200 bin kişilik silâhlı bir sivil kuvvetten bahsettiği konuşmadan beri, AP iktidarı, her saldırının, her irticaî hareketin arkasında gizli bir kuvvet olarak yer-aldığı izlenimini vermiş ve bu izlenimleri silmek için hiçbir gayret göstermemiştir. (..) Kayseri olayları gibi olayların cereyan ettiği bir ortamda, seçim güvenliğinden söz edilemez".

PARALILAR MECLİSE!

TİP Genel Başkanı Aybar, demokrasimizin tabana oturması için, emekçilerin Meclise girmesinin şart olduğunu belirtmiş ve şöyle demiştir: "30 yaşını bitirmiş her Türk vatandaşı, seçilmek hakkına sahiptir. Okuma - yazma bilmesi kâfidir. İlkokul diploması bile aranmaz. Oysa tatbikatta, Anayasamızın bu hükmü işlemez hale getirilmektedir. Bizim dışımızdaki partilerin, aday adayı olmak isteyenlerden 5000, 2500, 1000 lira gibi, fukara vatandaşlarımızın ödeyemeyecekleri bir bedel almaları ve bu partilerden milletvekili seçilebilmek için de büyük meblâğlar harcamak lâzım gelmesi, seçilme hakkını yalnız varlıklı vatandaşlara inhisar ettirmektedir. Böylece, Millet Meclisi varlıklı sınıfların temsilcilerinden kurulmuş olmaktadır."

ATTF DER Kİ:

Avrupa Türk Toplumcular Federasyonu (ATTF), yayımladığı 9 Temmuz 1969 günlü bildiride şöyle demektedir:

"Türk Kamu oyuna ve tüm devrimcilere duyurulur,

Yurdumuzda gelişen son olaylar bir kere daha göstermiştir ki, Türkiyemizde verilen devrimci mücadelede sosyalistlerin işbirlikçileri yine ancak sosyalistler olacaktır.

Son aylarda Türkiye İşçi Partisi yöneticilerini hedef alan hücumların aslında bütün Partiyi ve devrimci eylemi köstekledigi âşikârdır. Öte yandan, sol cephenin en güçlü ve teşkilâtlı grupunu güçsüz kılmak, geniş cephe fikriyle çelişmektedir.

Parlâmento - içi ve parlâmento - dışı amansız bir mücadele veren ve bunu her türlü baskıya göğüs gererek bugüne kadar getiren devrimci güçlerin, karşılarındaki müşterek düşmanı görmezcesine birbirlerini kınayan yıpratıcı hücumları, devrimciler ve gelecek kuşaklar adına esef vericidir.

İyi niyetlerinden şüphe etmek istemediğimiz T.İ.P dışındaki devrimci kişilerin, Türk sosyalistlerinin parlâmentoda temsil edilebilme olanağını tamamen yok edebilecek bir yönde gelişen hücumlarını devrimci eylem açısından doğru bulmuyoruz.

Biz, Avrupa'daki toplumcu örgütler, devrimci cephe içindeki çatışmaları üzüntüyle karşıladığımızı duyururken, ister T.İ.P. içindeki tartışmalar olsun, ister T.İ.P.'le diğer devrimci çevreler arasındakiler olsun, bütün bu tartışmaları UYUŞAMAZ KARŞITLAR olarak değil, UYUŞABİLİR KARŞITLAR olarak gördüğümüzü belirtiriz. Bu nedenlerle, devrimci cephedeki tüm sorumlu kişilerden kurulu bir DEVRİMCİ ŞÛRA'nın toplanarak ortak bir stratejinin saptanması yönüne gitmelerini, buna yanaşılmadığı takdirde ise, bundan böyle yapılacak tartışmalarda en azından toplumcu anlayış ve bilimsel eleştiriyi ASGARİ MÜŞTEREK olarak kabul etmelerini kendilerinden bekliyoruz.

Yurdumuzda emperyalizme ve onun işbirlikçileriyle feodal kalıntılara karşı verilen savaşta inisiyatifin sosyalist siyasî örgütte olması tezini savunan A.T.T.F., Türkiye İşçi Partisini yegâne devrimci siyasî örgüt olarak görür ve bu nedenle Türkiye İşçi Partisi'ni yıpratıcı her türlü eylemden kaçınarak, onu devrimci savaşında destekleyeceğini Türk kamuoyuna ve devrimci çevrelere duyurur.

Avrupa Türk Toplumcular Federasyonu Yönetim Kurulu"

türkçesi bu!

öğretmen, sana ne oldu?

Vaktiyle bana deselerdi ki, "gün gelecek, öğretmen sahipsiz kalacak, kongresi basılacak, benzin dökülüp yakılacak", bunu söyliyenlerin burnuna gülerdim ben.

Yıl 1969. Aylardan temmuz. Öğretmen sahipsiz. Öğretmenin kongresi basıldı. Öğretmen benzinle yakılmak istendi. Bunu ben gözümle gördüm, kulağımla işittim, burnumla kokladım, dilimle tattım ve buna ben, ellerimle dokundum. İlerde birgün, bunu anlattığım zaman, aklımdan zorum olduğunu sanacaklardır. "Böyle kepazelik olmaz. İstilâcı bile yaptırtmaz bunu öğretmene!" diyeceklerdir. Olaylar gösteriyor ki, o gün uzak değildir.

TÖS Kongresi Kayseri'de toplandı. Bine yakın delege ve üye öğretmen, Alemdar Sinemasında kongreyi İstiklâl Marşı'yla açtı. "Komünistler Kayseri'ye geldiler" kışkırtması ile "Para" birleşti, insan kılığına girdi ve, binlerce kişilik bir kalabalık halinde, TÖS'ün kongresine saldırdı. 22 adet askerî GMC, şakaklarından kan damlayan 700 kadar öğretmeni, kamptan kampa taşır gibi, alıp kaçırdı Ankara'ya.

Bilanço şudur: Alemdar Sineması, bitişiğindeki Alemdar Lokantası, 500 metre uzağındaki gazino - pavyonlar, 1000 metre uzağındaki TÖS Şube binası, TİP İl merkezi, Tok Kitabevi, Mehmet Mülayim Kitabevi, Ihsan Tok'un kiradaki evi... yakılıp yıkılmıştır. Sadece Alemdar Sineması için TÖS, sinema sahibine 50 bin lira ödeyecektir. Öğretmenler yaralıdır. Eşyaları otellerde kalmıştır.

Süleyman Demirel Başbakandır. Faruk Sükan İçişleri Bakanıdır. Asım İğneciler Kayseri Valisidir. Mehmet Ateşoğlu ile Hüsnü Dikeçligil Kayseri milletvekilidirler.

Önce şehrin elektrikleri kesilmiştir. Sonra, Örnekevler ve Mimar Sinan camileri ile Türk Kültür Derneği ve İmam-Hatip Okulu'nda patlamalar olmuştur. Ardından, "Komünistler camileri bombaladı" haberi yayılmıştır.

TÖS kongresi böyle basılmıştır!

Baskından hemen sonra Mehmet Ateşoğlu, gazetelere şu demeci vermiştir: "Türk milleti... Moskof kini ve intikamı ile şahlanacak ve mutlaka, satılmış kızıl Moskof uşaklarını köpekler gibi gebertip yokedecektir. Hattâ, Endonezya'dan beter edecektir." Abdurrahman Şeref Laç adlı AP milletvekili ise, bu demecin sahibini şöyle tanıtmıştır: "Kayseri, Meclise, Mehmet Ateşoğlu gibi iman ateşpâresi bir milletvekil göndermiştir. Komünistler Kayseri'de nasıl cesaret ederler bu rezalete?"

Saldırganlar, yakaladıkları öğretmene şöyle sormuşlardır: "Öğretmen misin, müslüman mı?"

Durum anlaşılmıştır, değil mi?

Buna kim, "olay" diyebilir? Bu, 1969 Türkiyesinden korkunç bir kesittir. Konya, Taksim, Ankara kesitleri gibi bir kesit. Başbakan Süleyman Demirel, "Önemsiz" diyor. İçişleri Bakanı Sükan gülüyor. Kayseri Valisi gülüyor. Kayseri Emniyet Müdürü "izinli". Kayseri Savcısı "izinli". Ateşoğlu ile Dikeçligil Kayseri'de fırdönüyorlar. Dükkânlar kapattırılıyor. Saldırgan çocuklar, "bize para verdiler" diyorlar. Ve yaralı - bereli öğretmenler, 22 adet GMC ile Kayseri'den kaçırılıyorlar!

Nedir bunun adı? Kimlerdir bunun sorumluları?
Cumhuriyetin öğretmeni, sana ne oldu?
Öğretmen düşmanlığı, senin aklındaki ne?
Öğretmene kalkan el, sen kimin elisin?

hüseyin korkmazgil

ÖZÜR: 1 Temmuz sayımızdaki "630/87" başlıklı yazımda ATTF, büyük bir dalgınlık sonucu, "Almanya Türk Talebe Federasyonu" biçiminde çıkmıştır. Doğrusu, "Avrupa Türk Toplumcular Federasyonu"dur. ATTF'den ve FORUM okurlarından özür dilerim. -H. K.

kapak

1 TÖS KONGRESİ

feyzullah ertuğrul

DEVRİMCİ DAYANIŞMA HAREKETİ

TÖS, bütün Türkiye öğretmenlerini temsile en yetkili tek sendikadır. Ayrıca TÖS, gerek devrimci niteliği bakımından, gerekse en ücra köylere kadar halkın arasına kök salmış olması nedeniyle, önemli bir devrim aracıdır. Bunun içindir ki, TÖS kongreleri şimdiye dek hep dikkatle izlenmiş, TÖS'ün durumunu ele alan haber ve yorumlarla uzun uzun değerlendirilmiştir. Ancak, Kayseri ve Ecevit olaylarının yankıları arasında bu sonuncu TÖS Kongresi'nin niteliğine pek eğilen olmamıştır.

TÖS 2 nci Olağan Kongresini tam anlamıyla kavrayabilmek için, TÖS içinde yürütülen Devrimci Dayanışma Hareketini tanımak gereği vardır. Bu Hareketin, Olağanüstü Kongre yıllarına uzanan bir geçmişi vardır. Ancak Hareket, "TÖS Devrimci Dayanışma Bildirisi" ile 25 Mart 1969 tarihinde örgütlü biçimde ortaya çıkmıştır. Adından da belli ki, bu Hareket, TÖS içindeki devrimcilerin, ya da devrimci TÖS'lülerin dayanışması hareketi değil, niteliği bakımından devrimci olan bir dayanışma hareketidir. Hal böyle iken, telâşlananların çabalarıyla, bu Harekete "bölücülük", "bozgunculuk" suçlamaları yöneltilmiş, ama bu tutmamıştır. Nitekim Bildiri, pek çok şubeye yetiştirilemediği halde, Harekete imzasıyla katılan TÖS'lülerin sayısı kısa zamanda 800'e yaklaşmıştır.

TÖS Devrimci Dayanışma Hareketini doğuran neden, kısaca şudur:

TÖS yönetiminde, devrimci görüş ve ilkelerle çelişen öneri ve iddialar başgöstermiş, giderek bunlar, TÖS'teki somut şartlarda etkinlik kazanmıştır. Bunun sonucunda Sendikamız, tabanından ileri gelen devrimci niteliğiyle bağdaşmıyan yanlışlıklara ve yetersizliklere itilmiştir. Şunlar, pek çok örnekten bir kaçıdır: Sendikal eğitim savsaklanmış; "eğitim" adına, dolu salonlarda çekilen coşkulu söylevlerle yada bireysel gezilerle yetinilmiştir. TÖS militan üyelerinin, militan üyeleri de TÖS'ün desteğinden yoksun bırakılmıştır. İşçiler, köylüler ve yüksek öğrenim gençleri, fiilî durumlar yaratarak demokratik devrimci savaşta yeni yeni aşamalara ulaştıkları halde, TÖS genelikle hep o bilinen dernekçilik - Federasyonculuk yöntemleri içinde savaşmak zorunda bırakılmıştır. Genel Merkez büroları, şube ve üyelerin isteklerini günügününe karşılayacak biçimde geliştirilememiştir. TEK SENDİKA tezinin doğal gücünü zayıflatan durumlar yaratılmıştır.

TÖS gibi devrimci bir sendikada beliren bu durumlardan sadece bir teki bile, devrimci dayanışma çabasını gerektirir. Gerçi TÖS'teki temel çelişki, TÖS ile sömürü düzeni arasındaki çelişkidir. Ancak, TÖS'ü bu temel çelişkiyi çözmeye yeterli nitelik ve yetenekten alıkoyan engellerle de savaşmak, hem de çok gerkilidir. İşte TÖS'teki Devrimci Dayanışma Hareketi bu ihtiyaçtan doğmuştur ve her TÖS'lünün devrimci ilkeler çevresinde eylemlerini birleştirmesini ya da dayanışmasını öngörmüştür.

KONGREDEKİ DURUM

Kayseri'de, Kongreden bir gün önceki hava, Devrimci Dayanışma Hareketinin tabanda geniş ölçüde benimsendiğini doğrulamıştır. Kulaktan kulağa yayılan ve TÖS Gazetesiyle yapılan haksız suçlamalara rağmen, şubelerde Devrimci Dayanışma Hareketine duyulan ilgi ve sempati, daha ilk gün, delegeler arasında kendini belli etmiştir. Bu olumlu havadan da esinlenilerek düzenlenen Devrimci Dayanışma Forumu, bazı tahriklerin de etkisiyle beklenen sonucu vermemiş; öte yandan, Devrimci Dayanışma Hareketinden oldukları halde bu Hareketin başarısını köstekleyebilecek davranışlarda bulunanlar görülmüş; ertesi gün divan seçimlerine bu hava içinde girilmiştir. Buna rağmen, TÖS Devrimci Dayanışma Ekibi'nin, Başkanlık Divanı seçimlerini az bir farkla yitirmiş olması anlamlıdır. İki yıllık Çalışma Raporu'nun (üstelik bu rapor 175 sayfadır) bir gecede okunup incelenmesine imkân olmadığı ortada iken, delegeler Kongre'ye bu durumda girmişlerdir. Hem kendi kendisiyle ve hem de Çalışma Raporu ile önemli çelişkileri olmasına rağmen, Genel Başkan'ın açış konuşması Devrimci Dayanışma Ekibi tarafından da genellikle olumlu karşılanmıştır. Bugüne kadar TÖS içindeki sosyalist düşünceleri etkisiz kılmaya çalıştığı bilinen Genel Başkan, eski Ankara Valisi N. Tandoğan'ı hatırlatırcasına, açış konuşmasında şunları söylemiştir: "**...Sosyalizme açık olan Anayasamıza kızanlar, 'Türkiye sosyalist olacaktır' denildiği zaman cin ifrit kesilenler, boş yere çırpınmaktadırlar. Onların dediği değil, tarihin dediği olacaktır. Yalnız Türkiye değil, bütün dünya sosyalist olacaktır.**" Bu açış konuşmasından sonra, Devrimci Dayanışma Ekibi içindeki uzlaşma fikri yeniden ortaya getirilmiştir. Bu konuda yapılan bütün tartışmalarda, Ekibin ittifaka yakın görüşü şöyle belirmiştir: TÖS Devrimci Dayanışma Hareketi, devrimci ilke-

ler çevresinde eylemlerini birleştirmeye kararlı TÖS'lülerin hareketidir. Onun için, bu Hareket, üyesinden Genel Başkanına kadar bütün TÖS'lülere açıktır. Ve hele hiç kimsenin tekelinde değildir, olmıyacaktır. O nedenle, Devrimci Dayanışma Ekibi, isteyen, ihtiyaç duyan herkesle oturup görüşebilir. Ama varlık nedenini gözden kaçıran jest ve ilişkilere giremez. Genel Başkanın açış konuşmasında olumlu öğeler vardır. Bütünüyle de onaylanmış olsa, bir açış konuşması ile her şey bitmiş olamaz. TÖS bir bilim kurumu değil, bir eylem örgütüdür. Onun içindir ki, TÖS konusunda ortaya çıkan kişilerin ne dediğine değil, daha çok ne yaptığına, ne yapacağına bakılması gerekir. Yapılanlar bellidir ve Devrimci Dayanışma Hareketi bu yüzden ortaya çıkmıştır. Açış konuşması, yapılacaklar konusunda hangi garantiyi vermektedir? Genel doğruların dışında, TÖS'teki yakınılan somut şartların değiştirilmesini sağlayacak hangi doğruları içermektedir? Açış konuşmasında geçen, TÖS'teki somut şartlarla ilgili sözler, yapılan **"yanlış"**ları **"doğru"** gösterme gayretinin belirtileri değil midir? Bağımsızlığımızı ve bütünlüğümüzü koruyarak ve de doğabilecek yeni durumlara uygun yeni kararlara açık olarak, mücadelemiz sürecek!.

Devrimci bir hareketin içinde farklı fikirler elbette olacaktır. Olmaması gereken, grupun onayından geçmeyen fikir ve önerilerin gerçekleşmesine çabalamaktır. Ne yazık ki, Devrimci Dayanışma Hareketi'nden birkaç dost, bunu yapmışlar, ekip disiplinine ters düşen ilişki ve "telkin" lerde bulunmuşlardır. Aynı zamanda, bunu bir "strateji" kılığına bürüyerek, kimi delegeleri kendilerine çekmeyi denemişlerdir. İçlerinden biri, TÖS Devrimci Dayanışma Bildiri'sini bütünüyle bir "strateji"ye malecek kadar ileriye gitmiş, bunu yaparken, Devrimci Dayanışma Hareketi'nin bütünlüğünü iyiden iyiye sarsabileceğini düşünmemiştir.

Devrimci Dayanışma Hareketi içindeki bu durumlardan Kongre'ye yansıyan hava, ilk günde beliren umutları dağıtmıştır. Hele hele Hareketin kendi öğelerinden olanların Ekibe ters düşen davranışlar göstermesi, delegeler arasında Devrimci Dayanışma Hareketi'ne duyulan güveni oldukça sarsmıştır.

KONGRE ANKARA'DA

Bütün bunlara Kayseri olaylarının da eklenmesiyle, Kongre Ankara'ya taşınmıştır. Kayseri olayları, yurdun dört bir yanından kopup gelen bine yakın öğretmeni katletmeye kesin kararlı, biraz derebeylik kokan, ama tamamen emperyalizme bulanmış sanayici, tüccar ve politikacı üçlüsünün tertibidir. Olay radyo ve gazetelerde bomba gibi patlamış ve Türkiye'de sanki yer yerinden oynamıştır. Bütün memleket Kayseri olaylarına ve hedef alınan TÖS Kongresine kulak kesilmiştir. Hele dağbaşı köylerine dek serpilmiş devrimci Türkiye öğretmenleri, bütün öteki devrimciler ve onların kuruluşları, TÖS Kongresinden verilecek işareti beklemeye durmuşlardır sabırsızlıkla...

Düşünebiliyor musunuz?.. İşte böyle bir ortamda, Devrimci Danayışma Ekibi'ne karşı çıkarılan bir Divan Başkanı, Kayseri olayları hakkındaki genel görüşme isteğini reddedebiliyor. Amerikan Sefaretine kara çelenk konması hakkındaki önergeyi geçiştirebiliyor. Ve polisin himayesinde yasaları hallaç pamuğuna çevirenleri protesto için, Anıt-Kabir'e yürüyerek çelenk götürmek isteyen delegelerin önüne set çekilebiliyor...

İşte böyle, hiç bir şey olmamışcasına, Kongre Gündemi'ne devam edilmiştir...

Çalışma Raporunu eleştirmek üzere söz alan 4-5 delegeden hemen sonra, Divan Başkanı, eline tutuşturulan bir yeterlik önergesini oylamak istemiş, ama Devrimci Dayanışma Ekibi Kongre'yi terkedeceğini bildirince vazgeçmek zorunda kalmıştır. Ne var ki, 6 ncı konuşmadan hemen sonra, konuşmaların sınırlanmasını isteyen bir önerge Divan Başkanı'nın imdadına yetişmiş ve konuşmalar buradan itibaren 5'er dakika ile sınırlandırılmıştır. Çok geçmeden, ikinci bir yeterlik önergesi ile, Çalışma Raporunun eleştirisi yangından mal kaçırır gibi delegelerden kaçırılmıştır. En sonunda, iki yıllık dönemin çalışmaları, ilk 6 kişinin dışında en çok 2 saat eleştirilebilmiştir. Delegelerin, 2 yıllık çalışma dönemini 7 nci kişiden itibaren 5 dakika içinde eleştirmek zorunda kalmaları nerede görülmüştür? Bütün bunlar için, Kongre'nin onayı "mâzeret" olarak gösterilemez. Kongre başkanlarının hissedilir ölçüde, hattâ aşırı ölçüde taraf tutması ve Kongreyi etkilemesi görülmemiş işlerden değildir. Nitekim tutuklu üniversite öğrencilerine yardımda bulunulmasını iseyen Devrimci Dayanışma Ekibi'nin önergesi de geçiştirilmiştir.

Devrimci Dayanışma Ekibi'nin sesini duyurması, görüşlerini delegelere iletmesi, işte böyle bir ortamda mümkün olamamıştır. Hem de Devrimci Dayanışma Hareketi gibi ciddî bir hareketin, kendi örgütünün kongresinde görüşlerini açıklayamaması görülmüş şey midir!. Ancak, itiraf edelim ki, bunun günahı sadece Kongre yönetimine ait değildir. Bütün ihtimalleri düşünerek, iyi bir çalışma düzeni kurmak gerekirken, Devrimci Dayanışma Ekibi, kendi içinde uç veren disiplin dışı davranışlarla uğraşmaktan, kendini toparlamaya fırsat bulamamıştır. Bu ekipten bir saygıdeğer delegenin, ekip kararına uymayan kişisel görüşlerini ekip sözcüsü edasıyla mikrofondan sunması, Dayanışma Hareketi'ne mensup delegeleri şaşırtmış, dağınıklığa yol açmıştır. Arkasından, Devrimci Dayanışma Ekibi'ndeki uzlaşma taraftarlarının, "Devrimci Birlik Grubu" adı ile bir bildiri yayınladıkları görülmüştür. Bildiri'de, Devrimci Dayanışma Hareketi'nin, **"bazı olumsuz unsurları barındırdığı"** da iddia edilmiştir. Devrimci Dayanışma Ekibi'nin yayınladığı bildiride, **"Kayseri olaylarının altında, TÖS'ün devrimci ellere geçmesini önleme hesabının da yattığı"** belirtilmiş, **"Devrimci savaşta ödün vermek, uzlaşmak, ortayolculuk yoktur!"** denilmiştir.

İşte böylece, Devrimci Dayanışma Hareketi içinden, bu Harekete karşı resmen bir grup doğmuştur. Devrimci Dayanışma Ekibi'ni yıpratmak üzere gösterilen çabalar, buradan itibaren, **açıklık** ve **yoğunluk** kazanmıştır. Öte yandan, karşı tarafın listesinde yer alabilmek için çeşitli temaslara başvurulmuş, ama bir sonuç alınamamıştır. Bu arada, Ecevit olayı ile beliren yeni bir kanaat değişikliğinin de etkisiyle, Devrimci Birlik Grupu, kendisinden koptuğu Devrimci Dayanışma Ekibi'ne ortak bir liste dileğinde bulunmuş, ama bu dilek kabul edilmemiştir. Bunun üzerine, Devrimci Birlik Grubu ayrı bir liste ile seçimlere girmiştir. Baştan sona kadar hiç bir tutarsızlığı görülmeyen Devrimci Dayanışma Ekibi de, yüzdeyüz tutarlı bir liste ile, seçimlere başlı başına girmiştir. Fakir Baykurt'un listesi ortaya çıktığı zaman ise, ilk anda göze çarpan birkaç değerli isim yüreklere su serpmiş, ama bu sevinç hemen silinip gitmiştir. Hele Onur Kuruluna sevki gereken birine, Onur Kurulu asil üyelerinin başında yer verilmesi, Devrimci Birlik Grubu'nun yanlış hesaplarını bir kez daha ortaya koymuştur.

Artık olan olmuş, Kongre bitmiştir. Kayseri ve Ecevit olayları arasında gümegiden gerçekler tarihe geçsin diye, Devrimci Dayanışma Ekibi'ne yöneltilen insafsız **"oportünist"** lik suçlamalarının değeri bilinsin diye ve de bundan böyle kimse güneşi balçıkla sıvamaya kalkışmasın diye, TÖS Kongresinin bu hikâyesini yazmak gereğini duyduk.

Kanımızca bu Kongre, öğrenme isteğinde ve yeteneğindeki herkes için, yararlı bir kaynak olacaktır. Hele alkıştan salonları çınlatan güzel sözlerin, bir "İŞ", bir "EYLEM" gerektiğinde "hoş bir sadâ" olarak kaldığının, yeni yeni örneklerle en somut biçimde ıspatlanmış olması, TÖS için paha biçilmez bir değerdir.

Son sözümüz şu: TÖS Devrimci Dayanışma Hareketi, Sendikamızın tavsatılan devrimci dinamizminin ortaya çıkmasında, TÖS yönetiminde ileri görüş aşamalarına ulaşılmasında önemli rol oynamış, her şeye rağmen görevini yapmıştır. Ama eksik, ama artık..

İkinci Olağan Kongre, Devrimci Dayanışma Hareketi'nin gereğini bir kez daha ve açıkça ortaya koymuştur. Kayseri'deki Forum'da inançla, "TÖS bir araç değil, amaçtır!" diyen mâsum kardeşimizi de kucaklamak üzere, TÖS devrimci Dayanışma Hareketi'ni sürdürmek, kaçınılmaz bir devrimcilik görevidir. Niteliği bakımından devrimci olan (ve sadece bu olan) bir dayanışma hareketi, TÖS yaşadıkça yaşayacaktır. Bu görev, elbette ki başta yönetici kadroya düşmektedir. Ama onlar teslim alana kadar ortada kalacak, sendikamızın devrimci dinamizmi söndürülecek değildir.

İNÖNÜ - BAYAR KUCAKLAŞMASI

2 CHP'NİN ZİGZAGLARI

ortanın solu nasıl doğdu nasıl battı?

adnan cemgil

ORTANIN SOLU NASIL DOĞDU?

CHP Genel Başkanının "Bizim en büyük rakibimiz TİP'-dir" diyerek bu Partiye savaş ilân ettiğini bilmeyen yoktur. İnönü gibi yıllanmış bir politikacının bu sözü rastgele söylemiş olacağı düşünülemez. Yirmiyedi yıl tek başına iktidarda kalan, iktidardan düştükten sonra da "Ana Muhalefet Partisi" adıyla politikaya ağırlığını koyan CHP'nin, genç bir Partiyi kendisine rakip görmesinin ve bunu açığa vurma gereğinin sebebi, elbette ki, "Ortanın Solu" politikasının tutmamış, CHP'nin, kendisine sırt çeviren halk kitlelerini bu sloganla çekememiş olmasıdır.

Herkesin hatırlayacağı gibi TİP, 1963 mahalli seçimlerinde ilk defa sloganlarını ortaya atıp emekçi kitlelere hitap ettiği zaman, Ortanın Solunun sözcüsü, radyo konuşmasında, "TİP memlekette sınıf yaratıyor, fıkaralık edebiyatı yapıyor, fakiri zengine düşman ediyor" falan filan diye savcıları kışkırtıyordu. İnönü de bir meydan nutkunda "Eloğlu kalkar, işçi ırgat diye vatandaşı kışkırtır..." gibi birşeyler söyleyerek, bu sözleri tabu olarak kabul ettiğini ilân ediyordu.

1961 ve 1963 seçimlerinin sonuçları, CHP'nin, gelişmek şöyle dursun, gittikçe halk oyunda puvan kaybettiğini ortaya koymuştu. Bir yandan da küçücük bir parti olan TİP'-nin, memleketin siyasi hayatına getirdiği yepyeni havanın gittikçe emekçi kitlelerini, yani asıl büyük seçmen kitlesini sardığı görüldü. Bundan, AP kadar, CHP de telâşa düştü. AP taşlı sopalı saldırıları, Anayasayı hiçe sayan davranışlarıyla bu gelişmeyi önlemeye çalışırken, CHP de meşhur oportünizmiyle günün havasına kendini uydurmayı uygun gördü. Halk kitlelerinin sempatisini çeken, sosyal ve ekonomik dertlere değinen sloganları (salata gibi karmakarışık bir halde de olsa) benimser göründü. Böylece CHP, fakir köylülerin, işçilerin dertleriyle dertlenen, sömürüye karşı çıkan sol bir parti oluyordu! İnönü, bu yeni dönüşün adını da bulmakta sıkıntı çekmedi: Ortanın Solu.

İnönü, Partisinin her dönemecinde, yeni gidişin sorumluluğunu yükleyecek birini bulmakta ya da yaratmakta hiç güçlük çekmemiştir. Nasıl hümanizma ve Köy Enstitüleri işinde Hasan Ali'yi, 1946'dan sonraki faşizme kayan gidişinde Tahsin Banguoğlu ve Reşat Şemsettin Sirer'i, çok partili demokrasi döneminin demagoji yarışmasında Feyzioğlu'nu ileri sürdüyse, Ortanın Solu oyununda da baş rol için Bülent Ecevit'i keşfetti. Bu yeni tutumun herhangi bir sollukla ilgisi olmadığını ispat eden bir kanıt da, bugün CHP'nin, Oranın Solu manevrasında kullandığı ağır topları arasında, İçişleri Bakanı iken "Anayasa izin vermediği için sosyalistlerin peşine düşemediğinden" yakınan Hıfzı Oğuz Bekata (İkinci Dünya Savaşı yıllarında yayınladığı Çığır adlı dergisinde nazi metodlarının övgüsünü yapardı); Hitler'in Türkiye'deki biricik biyografı Cihat Baban; Bafa gölü derebeyinin damadı ve büyük burjuvazi sözcüsü İsmail Rüştü Aksal; bir zamanlar hürriyet heykeline şal örtmeğe kalkan Nihat Erim'in bulunuşudur.

CHP'nin bütün bu tutarsızlıklarını, zigzaglarını iyice kavrayabilmek için "Millî Şef" dönemini gözden geçirmekte yarar var.

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI YILLARINDA

İkinci Dünya Savaşının ilk yıllarında, politik alanda değil-se bile kültür konularında CHP hoşgörür bir tutum takınmıştı. Hitler'in zaferlerine alkış tutan, açıkça faşizm propagandası yapan yayınların yanı sıra, hümanizmayı, demokrasi ülküsünü savunan fikirlere de izin veriliyordu. Bu konuda dergiler, kitaplar yayımlandı. O zamanki Milli Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel'in çabasıyla dünya klâsiklerinin dilimize aktarılmasına girişildi. İlerici aydınlar -"sosyalizm" sözünü ağızlarına almamak şartiyle-, dünyayı saran faşizme karşı fikir plânında yazılar yazdılar. Yalnız, hemen söylemek gerekir ki, daha o zaman Halk Partisi'nin hiç değişmeyen tutucu unsurları, bunlara yandan, arkadan vurmaktan geri kalmıyorlardı. "Kökü dışarda akımlar" lâfını yazı hayatımıza sokanlar ve bunu ilericileri lekelemek için damga gibi kullananlar Halk Partisi'nin kalburüstü kişileriydi.

Bu arada Köy Enstitüleri de kuruldu. Bu kuruluş, iyi niyetli, ülkücü öncülerinin aşırı iyimserliğine ve türk toplumunun topyekûn kalkınmasında başlıca rolü oynayacağına olan inançlarına rağmen güzel bir ütopyaydı elbet. Türkiye'nin temel yapısını değiştirmeden, köklü dönüşümler yapmadan, değil topyekûn bir kalkınma, köyü bile kalkındırmak mümkün olamazdı. Köy Enstitülerinin çok tuhaf ve talihsiz bir durumu vardı. Milli Eğitim Bakanı ve bu Enstitülerin dâvasını yürüten idealist eğitimciler, karşılarında, en büyük engel olarak, Devletin öteki organlarını bulmaktaydılar. Köy Enstitülerinden çıkan kafaları aydınlanmış çocuklar, öğretmen olarak köylerine gittikleri zaman, hükûmetin temsilcilerini (bucak müdürleri, kaymakamlar) karşılarında buluyorlardı. Halk Partisi'nin hamurundaki, yapısındaki değişmez ve eşine az rastlanır çelişkinin bir belirtisi olarak bu çocuklar, Eğitim Bakanlığınca yayınlanan klâsik kitapları okudukları için kovuşturmaya uğruyor, evleri basılıyor, işlerinden atılıyorlardı. Bunlardan birçokları klâsikler arasında yayımlanmış olan Tolstoy'un, Dostoyevski'nin romanlarını okuyorlar diye "komünistlik" suçlamasıyla sopaya yatırılmış, hapse atılmıştı. Bunların içinde, Köy Enstitülü bir öğretmen, öğrencilerine "Karamazof Kardeşler"i salık verdiği için, savcının "Öğrencilerine Kavanozof nam komünist yazarının kitabını tavsiye ettiği" iddiasına dayanılarak hapse atılmıştı.

NAZİZM TEPELENDİKTEN SONRA

İkinci Dünya Savaşının Demokrasi cephesi tarafından kazanılıp, faşizmin yere serildiği yıllarda CHP iktidarı, daha önce, içinden gelmeden ve daha ziyade, henüz hangi tarafa "yaşasın!" diye bağıracağını kestiremediğinden, gösterdiği hoşgörürlüğe son verdi. İlerici dergiler kapatıldı. Ankara ve İstanbul Üniversitelerinde öğrencilerin kurdukları anti-faşist dernekler kapatıldı; yöneticileri hapse atıldı. Köy Enstitüleri yozlaştırılıp, amaçlarından tamamile uzaklaştırılarak, tutucu bir anlayış içinde Eğitim Enstitüleri haline getirildi. Gerçekte bu, Köy Enstitülerinin köküne kibrit suyu ekmekti. Tonguç başta olmak üzere, Köy Enstitülerine bütün benlikleriyle bağlanmış olan ülkücü

öğremenler çil yavrusu gibi dağıtıldı. Köy Enstitüleri "komünistlik yuvaları" olarak nitelendirildi. Böylece, tam anlamıyla, insafsızca bir "**öğretmen kıyımı**" başladı. Bunun en göze çarpan örneği "**Üç Öğretim Üyesi Olayı**"dır. Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinin üç öğretim üyesi (Prof. Pertev N. Boratav, Doç. Behice Boran, Doç. Niyazi Berkes) hümanizma ve demokrasiyi savunan yayınlarından ötürü CHP iktidarının yıldırımlarını üzerlerine çekmişlerdi. Uydurma sebeplerle verildikleri mahkemede beraet ettiler. Ankara Üniversitesi Kurulunun ihraç kararını Üniversitelerarası Kurul bozduğu halde, CHP hükümeti, bunların, kürsülerine dönmelerine engel olmak için, her türlü adalet anlayışını hiçe sayarak, maaş kadrolarını kaldırmak suretiyle açıkta bıraktı. Bu arada Halk Partisi'ne tamamile hakim olan tutucu grup, Ulus gazetesinde "Fikir Hareketleri" adı altında bir sayfa açtı. Bu sayfada ilerici fikirlere ve yazarlara çamur atan Reşat Şemsettin Sirer, Emin Erişirgil, Tahsin Banguoğlu gibi CHP kodamanları, çöken faşizmin arkasından ağıt yakıp, demokrasi ve özgürlük özlemlerine çatıyorlardı.

ÇOK PARTİLİ DÖNEME GİRİŞ

Bu sırada Türkiye, çok partili döneme girmiş bulunuyordu; daha doğrusu, CHP iktidarı, Millî Şef ünvanlı İsmet İnönü, başka partilerin de kurulmasına izin verdi. Bu iş nasıl oldu? Savaş alanında faşizm cephesini yıkan, demokrasi cephesini meydana getiren beş büyük devlet, San-Fransisko bildirisiyle, bütün ülkelerin demokratik prensipleri benimsemesi, rejimlerin insan hakları temeline göre yeniden düzenlenmesi gereğini dünyaya ilân etmişlerdi. CHP derhal, bu yeni havaya ayak uydurmak için, gülünç denecek bir telâşla, "imtiyazsız sınıfsız kaynaşmış bir kitleyiz" türküsünü bir yana bırakıp, sınıf esasına müstenit dernek ve partilerin kurulmasına imkân verecek şekilde, Cemiyetler Kanununda değişiklik yaptı. Oysa bu olaydan bir hafta önce, sosyal sınıflardan söz eden bir kimse, soluğu önce Emniyet Müdürlüğünün tabutluğunda, sonra da hapishanede alırdı. Bu kanuna uyarak kurulan iki sosyalist parti ve işçilerin kurdukları bağımsız sendikalar, CHP'nin bu oyununa gelmenin cezasını pek ağır şekilde çektiler. Partilerin ve sendikaların lokalleri, bir gece, Sıkıyönetim tarafından basıldı; yöneticileri, en zalim faşist metodlarla ve de emperyalistlerin, bağımsızlıkları için savaşan milliyetçilere - Fransızların Cezayirlilere, Amerikalıların Viet-Namlılara - karşı uyguladıkları tüyler ürpertici işkencelere uğratıldıktan sonra, yıllarca zindanlarda süründürüldüler. Burada, gerçek adına şunu söylemek bir borçtur: CHP, bu hıncını, kendi iktidarına karşı çıktıkları andan itibaren, ırkçılardan da esirgememiştir. Her türlü fikir akımını kontrolü altında tutmak sevdasında olan CHP, faşizm öncülüğünü de onların elinden alarak, başlıca temsilcilerine, sosyalistlere ve komünistlere çektirdiği işkenceleri tattırmaktan geri kalmamıştır.

Bu olaylar zincirine, Tan Mabaasının, CHP hükümeti tarafından plânlı bir saldırıyla yıktırılışı ve DP'yi tuttukları için Senirkent ve Arslanköy halkının uğratıldıkları jan darma zulmünü burada hatırlatmakta, CHP'nin - sözde - eliyle açtığı **'demokratik çığır'**da da ne kadar samimiyetsiz olduğunu ve nasıl korkunç bir çelişki içinde bulunduğunu göstermesi bakımından yarar vardır.

Bunun yanı sıra, Zonguldak köylülerine yüklenen, kömür ocaklarında çalışma mükellefiyeti, yani angaryası, ilkçağdaki kölelik düzeninin hortlatılışı ve çağımızda totaliter rejimlerin esir kamplarında uygulanan bir metodun uygulanmasıydı.

CHP VE AMERİKAN EMPERYALİZMİ

Yine bu yıllarda CHP'nin, Kurtuluş Savaşındanberi Türkiye'nin benimsemiş olduğu **'tam bağımsızlık'** politikasına sırt çevirerek, emperyalizmin dümensuyuna girişine de eğilmemiz gerekir. İnönü, Lozan'da Lord Curzon'un savurduğu tehdidin verdiği anormal ve yersiz korkunun etkisiyle, hükümet başında bulunduğu sürece, ekonomi alanında kısır, verimsiz bir otarşi, yani "kendi yağıyla kavrulma" politikası gütmüştü. Bu da yeni Türkiye'nin yerinde saymasından başka sonuç vermedi. Kalkınma için gerekli yatırım imkânlarından yoksun olan memleketimizin, dış yardımdan yararlanması elbet gerekliydi. Kurtuluş Savaşında, emperyalizmi bozguna uğrattıktan sonra, hiç bir uyduluk şartını kabul etmeden ve tek bir memlekete bağlanmadan kredi ve teknik yardım sağlamak imkânı vardı. Ama bütün bu fırsatlar kaçırıldı. Sovyetler'e yaptırılan Nazilli ve Kayseri kombinalarıyla, İngilizlerin kurduğu Karabük tesislerinin ve bir - iki şeker fabrikasının dışında, yurt kalkınmasını sağlayacak olan ağır endüstriyi kurma yolunda hiç bir şey yapılmadı.

İkinci Dünya Savaşının hemen ardındaki yıllarda, yeni dünyanın başdöndürü olayları içinde, bu durumun tutunamazlığını anlayan CHP ve onun değişmez Başkanı, o hiç değişmeyen zigzag ilkesine sâdık kalarak, eski tutumunun yüzseksen derece tersi bir tutumu benimsemekte zarar görmedi: Amerikan kapitalizminin karargâhı olan Wall Street'teki malî kapitalizmin organı dergilerde, "**Türkiye'nin kapılarının yabancı sermayeye ardına kadar açık olduğunu**" ilân ettirdi. Bu kapı gerçekten de ardına kadar açıldı ve emperyalist Amerika, Trumann Doktrini ve Marshall Plânıyla yurdumuza dalmakta gecikmedi. Ve bugün,

açıklama

Arkadaşımız Ergin Eroğlu'nun 1 Temmuz sayımızda yayımlanan "Milliyetçilik ve Enternasyonalizm" adlı yazısıyla ilgili olarak, TİP Genel Başkanı sayın Mehmet Ali Aybar, özetle şu açıklamayı yaptı:

"Tartışılan nedir, önce bu konu üzerinde durmak gerekir. Benim, Beşiktaş ile kongresinde yaptığım konuşmanın bir cümlesini bir dergi, bir mensubunun verdiği şekilde, sayfalarına aktarmış. Biri de kalkmış, bir süre sonra, dergide çıkan o cümleyi ele alarak bir eleştiri yazmış. Ergin Eroğlu arkadaşımız ise, bu eleştiriyi eleştiriyor. Eleştirinin doğruluğu veya yanlışlığı, başarılılığı veya başarısızlığı üzerinde durmıyacağım; o, tamamen ayrı bir konudur. Fakat tartışılan nedir, önemli olan budur.

Beşiktaş ilçe kongresindeki konuşmamda ben Muzaffer Erdost'un eleştirisinin konusunu teşkil eden ve o dergide 'Bütün dünya işçileri birleşiniz veya dünya işçileri birdir, demek yanlıştır. İşçilerin vatanı vardır ve çok şükür ki, vardır. Biz böyle, vatanı olan bir sosyalizm kuracağız' şeklinde ifade edilen bir sözü, durup dururken, mücerret olarak etmedim; elbette ki, başı ve sonu vardır bu sözün. O konuşmamda anlatmak istediğim şuydu: Çocuk, sınıf bilinciyle doğup büyümez. Sınıf bilinci, ileri yaşların, eğitim çağının sorunudur. Beşikteki bebe, 'benim oğlum paşa olacak, bey olacak' ninnileriyle büyür. Analar çocuklarını sınıf bilinciyle değil, millî bilinçle büyütürler. Türküler, ninniler, bayramlar, kitaplar, okul sıraları, hazır bilgi olarak ne varsa hepsi, insana millî bilinç verir. Sınıf bilinci, emek çekilerek, hayatla yüzyüze gelinerek, okuyarak, mücadele edilerek kazanılır. Beşiktaş konuşmamda anlatılmak istenen budur. Konuşmadaki bir cümleyi Marx ve Engels'in bir cümlesine göre ele almak, sözlerin söyleniş şartlarını hesaba katmadan, bu cümle üzerine eleştiri yazmak yanlıştır. Her gazete ve dergi, bir konuşmadan, kendi işine geldiği şekilde yararlanıyor. Basında çıkan her sözümüzü tekzibe ne vakit var, ne de imkân. Bir konuşmanın basına şu veya bu şekilde aktarılan bir - iki cümlesi üzerine eleştiri yazmak bu bakımdan sakıncalıdır. Böyle bir eleştiriyi ciddiye alarak cevap vermek de, tabiatiyle o derece sakıncalıdır, kanaatimce".

bağımsızlığımıza vurulmuş ağır bir zincir gibi taşıdığımız ikili anlaşmaların ilk birkaçı o zaman , CHP hükümetince imzalandı.Bunların en korkuncu, Amerika'nın verdiği silâhları, onun izni olmadan kullanamıyacağımızla ilgili olanıdır. Bunu, İnönü'nün Kıbrıs'a müdahale etmek istediği zaman Johnson'un hakaret dolu mektubundan bütün Türk milleti öğrenmiş bulunmaktadır. Böylece CHP, Türk Devletinin, Atatürk'ün yaşadığı sürece temel ilkesi olan **bağımsızlık ilkesini** kendi eliyle boğmuş oluyordu.

HANGİ LÂİKLİK?

Bugünkü politik çekişmeler arasında din sömürücülüğüne karşı lâiklik ilkesinin en büyük savunucusu pozunda görünen CHP, Atatürk'ün ölümünden sonra, özellikle çok partili hayata girildiği dönemde, çeşitli yollardan irticaı kışkırtmada, rakiplerinden geri kalmamıştır. Ticaniliğin, Pilâvoğlu'nun, CHP ilktidarının hoşgörüsüyle, özellikle Ankara köylerinde kol gezdikleri dönem bu yıllara rastlar. O zaman DP ile ve şimdi de AP ile halkı avlamak için din konusunda giriştiği yarışta CHP daima, "imam - hatip okullarını biz kurduk" diye övünmüştür. Bu da Türkiye Cumhuriyetinin lâik eğitim prensibini ve de Halk Partisi'nin altıokundan birinin daha kırılmasının açıkça itirafından başka bir şey değildir. Bu din sömürücülüğünün son örneği, İnönü'nün, çalışma odasının duvarına asılı **"Allahın dediği olur"** levhasının altında çektirdiği bir fotoğrafının, geçenki seçim arefesinde, Ortanın Solunu tutan bir gazetede yayımlanmış olmasıdır.

27 MAYIS SONRASI

Halk Partisi, 1950 seçimlerinde, halkın oylarıyla iktidardan yuvarlandıktan sonra, on yıllık muhalefeti sırasında, yeniden demokrasi, insan hakları, hukuk devleti, fikir özgürlüğü ilkelerinin serdengeçti bir savunucusu olarak ortaya çıktı. O kadar ki, kendisinin faşist İtalyan ceza kanunundan aktarıp daha da sertleştirdikten sonra, ilerici fikir akımlarını boğmak için insafsızca uyguladığı 141 ve 142. maddelere karşı mücadeleye girdi. Bunun sebebi; elbette, imana gelip de fikir özgürlüğüne saygı göstermesi değildi. İcadettiği silâh geri tepmişti de ondan... DP iktidarı, bu maddeleri CHP'lilere de uygulamak eğilimini göstermeğe başlamıştı. Bunun açık delili, CHP'nin, 27 Mayıs 1960'dan sonra, tekrar iktidara geldiği halde, bu maddelere dokunmak şöyle dursun, CHP'li Adalet Bakanının ağzından bu faşist maddelerin Anayasaya aykırı olmadığını savunmuş olmasıdır. İnönü, bu çelişikliği soran gazetecilere, o zaman, yarı şaka - yarı ciddi, "Her Parti, muhalefette iken bu maddelere hücum eder, iktidara geçince bunları kullanır" diyerek, eşine az rastlanır bir samimiyet (!) örneği göstermişti.

CHP, 27 Mayıs 1960'tan sonra, önce tek başına, sonra da AP ile koalisyon yaparak iktidara oturdu. 1961 Anayasası, halkın oyuyla yürürlüğe girmişti. Eh, şimdi CHP, on yıllık muhalefeti boyunca savunduğu fikirleri uygulamaya imkân bulacaktı! Bundan başka, zaman zaman, "Anayasayı biz hazırlattık" gibi propaganda yollarına başvuran Halk Partisi, Anayasanın sosyal reformlar ve insan hakları alanındaki emirlerini yerine getirebilecekti.

Şimdi yana yana dilinden düşürmediği toprak reformu yerine, hazinenin elinde kalan son toprakları da ağalara peşkeş çeken Tapulama Kanununu getirdi ve AP oylarının yardımıyla yürürlüğe soktu. 141 ve 142. maddeleri savundu. işçilere, memurlara biraz soluk aldırtacak olan en az geçim indirimi haddini yükselten kanunun uygulanmasını erteledi. Önceki bütün iktidarları boyunca grev hakkını vermemekte ayak diremişken, 27 Mayıstan sonra işçi sınıfının bilinçlenerek yaptığı baskının etkisiyle Meclise getirmek zorunda kaldığı İş Kanununda, bu hakkı kuşa çevirdi ve Anayasanın öngörmediği lokavt hakkını da özel sektöre bir armağan olarak sundu. (Bu kanun, bugün Ortanın Solunun bayraktarlığını yapan Bülent Ecevit'in Çalışma Bakanlığı sırasında kotarıldı.)

Japonya'da toplanan bir dünya iktisat konferansında CHP'nin kodamanlarından, o zamanki Maliye Bakanı Ferit Melen'in temsilciliğiyle, Amerikan emperyalistlerinin safında, bağımsızlıkları için çırpınan Üçüncü Dünya devletlerine karşı cephe aldı. Bay Ferit Melen, Amerikalıların yeni emperyalizmde en etkili bir araç olarak kullandıkları Dünya Kalkınma Bankası'nın lehinde parmak kaldırdı. Dünya Bankası, konferansta ekonomik politikası "devletcilik" olan azgelişmiş ülkelere yardım edilmemesini önermişti. (CHP'nin altıokundan biri bugün de hâlâ devletçiliktir, değil mi?)

SOLDAN GERİ MARŞ!

CHP, gerçekte tıpkı DP, tıpkı AP gibi bir burjuva partisidir. Onu ötekilerden ayıran, tek başına birçok rolü birarada oynayan bir aktör gibi sık sık maske ve kıyafet değiştirmesidir. En son numarası da (İnönü, bir demecinde, "son marifetimiz de bu Ortanın Solu oldu" demişti.) bu Ortanın Solu masalıdır.

Yalnız bunu, sadece günlük politika yarışmaları içinde bir başarı aracı olarak düşünmek, işi dış görünüşüyle ele almak olur. Gerçekte İnönü ve peşindeki CHP, sosyal düzenin, sömürücü sınıflar egemenliğinin en büyük tutucusudur. O kadar ki, İnönü'nün bugünkü amacı, birinci plânda CHP'nin yeniden iktidara tünemesinden de ötede, uyanan emekçi halk kitlelerinin, gittikçe artan baskısı altında sarsılan derebeylik artığı ile komprador düzeninin ömrünü elinden geldiği kadar uzatmaktır. İşte bu amaçladır ki, halk kitlelerini kurtuluş yolu olan sosyalizmden saptırmak için, sol görünme ve sosyal, ekonomik meselelere eğilme gereğini duymuştur. Ama öyle görünüyor ki, buna olan inancını kendisi de kaybetmiş olmalı. Bir yandan Amerikan emperyalizminden yana olduğunu açıklarken, bir yandan da, telif hakkı kuralını hiçe sayarak, bütün sloganlarını olduğu gibi kendine malettiği TİP'ni en büyük rakibi diye göstermekle AP'nin safında olduğunu açıkça ortaya koymuş bulunuyor.

SON NUMARA

CHP, "Ortanın Solu" uydurmasıyla da Türkiye'de gittikçe hızlanan emekçi sınıfların uyanışını, sosyalizm akımının hızlanışını önleyemeyince, yüzünden maskeyi atarak olduğu gibi göründü: Anayasayı çiğnedikleri için devrilen DP iktidarının kodamanlarına "siyasi haklarının verilmesi" için girişilen kampanya'nın öncülüğünü YTP'den kaparak, hiç gözünü kırpmadan Anayasanın temel ilkesini yıkmağa kalktı. Devletçi, sosyal reformlardan yana geçinmeyi de biryana atarak, bütün siyasi felsefesi "her mahallede bir milyoner yaratmak" olan ve de Kore'de Türk çocuklarının kanını dolar karşılığında Amerikan emperyalizmine satan DP kalıntılarına bağrını açtı.

Bu son dönüşün -dönecek başka yön kaldı mı?- en komik ve ibret verici sahnesi, birbirinin yarım yüzyıllık can düşmanı İnönü ile Bayar'ın, dünyanın en soğuk ve en yapmacıklı gülüşleriyle kucaklaşmaları olmuştur.

Bu görünüm karşısında asıl içten gülenler, Vietnam cellâdı Komer ile, Beyaz Saray ve Pentagon'daki patronları olmuştur herhalde.

«ya muallim, muallim...»

kurultay'dan izlenimler

HİKÂYE-İ KAYZER

osman bolulu

ACILAR KONVOYU

Öğretmenler, 22 adet üstü açık GMC ile, Kayseri'nin arka sokaklarından şehir dışına çıkarıldılar. Yolda GMC'le-, re, onların üstündeki ağzını bıçak açmaz insanlara bakanların hemen hiçbirinde ne sevgi, ne acıma ifadesi vardı. Arada bir, el sallayan, küfür havale eyleyen oluyordu. Kimseden cevap yoktu bunlara karşı. 22 GMC dolusu insan heykeli, uzanıp gidiyordu Anadolu toprakları üstünde. Güneşli bir akşam üstüydü. Anadolu'nun güzel gökyüzü, hiçbir şeyden habersiz, ananın yavrusu üstüne sevgiyle attığı bir mavi pike gibi, acılı insanların başlarına dolanıyordu.

Bu topraklar üstünde bir oyun oynanıyordu. Bu topraklarda herkesi birinci sınıf vatandaş yapmak, bu güzel doğadan herkesin payını almasını sağlamak düşüncesinde olduğumuz için süngülerin gölgesinde kaçırılıyorduk. Hani ilkokuldayken okuduğumuz bir şiir vardı, Kurtuluş Savaşını anlatan, "Vatanımızda vatansızlar gibiydik" derdi, işte biz de öyleydik. Yollarda su içmeye, abdes bozmaya indirilmemizden korkuluyordu. İşgal altından kaçanların hicret duyguları, kara düğümüne almıştı akça yüreklerimizi. Nazi kamplarına götürülenleri düşündüm hep.

KAYZERLERE YAKIŞIR BİR HİKÂYE

Efendim, 1969 temmuzunun 8'inde Türkiye Cumhuriyetinin Kayseri ilinde, tam kayzerlere yakışır bir hikâye yaşandı. Öğretmenler. Cumhuriyet yasalarının koruyuculuğunda yapacakları sendika toplantısında can kaygusuna düşürüldüler. Meslekî sorunlarını tartışacak, yurdun mutluluğu üstüne konuşacak, insanlarımızı kara düzenden kurtarma yolları arayacak yerde, bir çimdik canlarını kurtarma çabası içine bırakıldılar. Sonra birileri onları kurtardı ve öğretmenler "Çok çok yaşasın!" diye bağırdılar.

Kayzerlerin kuyruk uzantısı krallar da böyle yaparlarmış da... Toplum kendi dertlerinin farkına varmasın diye, onlara eğlenceler düzenlerlermiş de... Tanrının çingeneye eşeğini yitirtip sonradan buldurtarak sevindirmesi gibi mizansenler düzenlerlermiş de... Ve Kayseri'deki TÖS Kurultayına saldırı böyle olmuş da... Ondan ötürü biz, bu olaya "Hikâye-i Kayzer" demişiz efendim.

KURULTAY NEDEN KAYSERİ'DE?

O ılımlılar rivayet ederler ki: Kayseri, meşhur "Milliyet Tüccarı" nın doğum yeridir. Ve oradan biri "islâm ümmetindenim" sözünü bayrak yaparak parlâmentoya girmıştir. İlericilere saldırmayı da sanat edinmiştir. Kurultay için Kayseri'yi seçtiren TÖS Genel Başkanı, seçimler öncesinde, Kayseri halkını olumlu yönde uyarmayı ummuştur. Aynı zamanda, TÖS'ün korkusuz olduğunu göstermek üzere bu toplantıyı Kayseri'de düzenlemek şart, sünnet ve de farz olmuştur.

Ortadan gidenlerin rivayeti, yasacadır. Mademki Cumhuriyetin yasaları vardır ve bu yasalar, tümümüze, kullanamıyacağımız kadar bol özgürlük vermiştir. Bu vatan, uğruna kan dökenlerindir. O halde, bizim soyumuzun, kanını sellerce akıttığı bu vatan sathının her karışında kurultay toplama hakkımız vardır.

İleriden gidenlerin rivayeti ise daha bir başkadır: TÖS içinde, TÖS Genel Başkanını amaç alan kıpırdanışlar olmuştur. Dayanışma cephesi kurulmuştur. Bunlar, sayıca çok değillerse de, düşüncece ağır basmaktadırlar. Bir Genel Başkanın geriden gitmesi gerekmez. Ne yapacaktır öyleyse? TÖS Kurultayını Kayseri'de toplayacaktır. Orada saldırılar olacağını önceden sezinlemiştir. Saldırılar karşısında öğretmenlerin safları sıkılaştırıp birlik olacaklarını umaraktan sigortalanmak istemiştir. Böylece ilericilik yaftasını yakasından düşürmeyecektir.

BİR RAHATLIK Kİ, SORMA GİTSİN!

Türkiye Öğretmenler Sendikası'nın Kayseri'de yapılacak olan İkinci Olağan Genel Kuruluna saldırılar olacağı, günlerce önce duyulmuştur. Kurultaya gitmek isteyen öğretmenlerin eşleri bile kuşkulanarak, ölüm - kalım savaşında kocalarıyla yanyana vuruşma isteğini çok önceden göstermişlerdir. Kayseri seferinde bu söylenti, bir karabulut manzarasına kadar varmıştır. Giderekten TÖS Genel Başkanı, saldırı sabahı, çorabın söküleceğini kendi ağzıyla Kurultay kürsüsünden haber vermiştir. Ama devrimci yolu tutanlar, savaşa baş koyanlar, yani böyle söyleyenler Hazreti İsa rahatlığındadırlar. Saldırının taşa, copa, gazlı paçavralara dayanacağını bildikleri halde, yanlarına bir kürdancık bile almazlar! Çünkü efendim, öğretmen kutsal kişidir. Kutsal öğretmenlere saldıracak kadar gözü dönmüşler çıkmaz ya...

OLUMLU BİR AŞAMA

Herkesler, "Bağımsız Türkiye" sözünü avurtlarını doldurası söylemezken, TÖS Genel Başkanı öylesine bir Kurultayı açış konuşması yapıyor ki; tarihî akışın durdurulamıyacağından söz ediyor; Guevara'ların macerasını söylüyor; değil Türkiye, dünya sosyalizmini kesinlikle belirleyerek yargılara varıyor. Öğretmenlere, "Bu durum içinde, yerinizi ve ödevinizi bileceksiniz" demeye getiriyor işi. Genel Başkanın karşısındaki keskin devrimciler bile palüze gibi yumuşuyorlar, "Tamam" diyorlar, "adam aşama yaptı. Bizi de geçti." Ve basıyorlar tebriki: "Arkadaş, seninle kişisel derdimiz yoktu. Bu söylediklerindi istediklerimiz. Bundan böyle seninleyiz. Yalnız, kadronu sağlam kişilerden seçeceksin, ha!".

KONYA VE KAYSERİ OLAYLARI

Geçen yıl Konya'da, bu yıl 8 Temmuzda Kayseri'de sahneye konulan "irtica olayları" üzerinde dikkatle durulması gerekmektedir. Bu olaylar, "ilgili" lerin iddia ettikleri gibi birer "âdi zabıta vakası" değildir.

Gerek Konya'da, gerekse Kayseri'de meydana gelen olaylar, hazırlanış, uygulanış ve hedefleri bakımından birbirinin aynıdır. Onun için her iki olayı da birarada yeniden değerlendirmekte fayda vardır.

Her iki olayda da, birinci derecede saldırıya hedef olanlar öğretmenler olmuştur. Konya'da olayın başlıca iki unsuru olan "şeriat" ve "komünizm", Kayseri'de de kullanılmıştır. Gerici - sömürgen çevreler, ısrarla, bu iki ucu karşı karşıya getirme çabası içinde olmuşlardır, olmaktadırlar.

1908'deki "31 Mart" olayı ve bunu izleyen "irtica" olaylarında hep bir yabancı parmağının bulunduğu; bu olayların, sömürgecilerin içerdeki işbirlikçileri tarafından tertiplendiği belgeleriyle ortaya çıkmıştır. Örneğin, "31 Mart" olayının İngilizler tarafından düzenlendiği anlaşılmıştır. Gene "Şeyh Sait İsyanı" nın da, Ortadoğu petrol kaynaklarını ele geçirmek isteyen emperlayist devletler tarafından körüklendiği bilinmektedir.

Son Konya ve Kayseri olayları.nın arkasında da yabancı kışkırtmalar olduğu su götürmez bir gerçektir. Ne var ki, son oyunlar, daha değişik bir biçimde düzenlenmektedir. Bu düzenlemede, Türkiye'de hızla gelişen sınıfsal ve sosyal uyanış esas alınmaktadır. Olayların birinci amacı, aynı sınıftan olan insanları birbirine düşürmek, güçbirliği yapmalarını güçleştirmektir. Kısaca, bir "kardeş kavgası" yaratmak, toplumda meydana gelen sosyalist potansiyali yozlaştırmak, dağıtmaktır.

Konya ve Kayseri'de, parayla tutulmuş, aldatılmış bazı "fanatik" gruplar, TÖS'lü öğretmenler üzerine saldırtılmıştır.

Öğretmenler karşılarında tenkit ettikleri büyük toprak ağalarını, büyük tüccarları, özel okul patronlarını, sermaye babalarını, değişmesini istedikleri bozuk düzenin koruyucularını, feodal kalıntıların temsilcilerini değil, haklarını savundukları, ezilmekten kurtarılmasını istedikleri yoksul kimseleri bulmuşlardır. Öğretmenlere patronlar, tüccarlar, ağalar, çirkin politikacılar değil; bunların ötedenberi emeklerini sömürdükleri, okutulmamış ve eğitilmemiş oldukları için sosyal bilinçten yoksun fakir-fukra kimseler saldırmışlardır.

Öğretmenler, halkın içinden gelmiş; kökü halkta, işleri halkın içinde olan insanlardır. Bunun için meydana getirdikleri TÖS, halktan yana bir tavır takınmış; Atatürk devrimlerini, 1961 Anayasasını ısrarla savunmuştur. Bunun sonucu olarak düzen değişikliğini, toprak reformunu içtenlikte desteklemiştir. Sanıldığı gibi,öğretmenin savaşı, salt kendi maaşının yükseltilmesi gibi çok dar bir çerçeve içinde kalmamıştır. Öğretmen, asıl mutluluğu halkının kurtuluşunda gördüğü için, böyle basit tedbirlerle durumun düzelemiyeceğini bilir. Öğretmenin savaşı, halktan yana bir düzenin kurulması savaşıdır.

Bu, egemen çevrelerce bilindiği için, öğretmenin halk üzerindeki uyarıcı etkisini azaltmak; onu halkla karşı karşıya getirmek gibi yeni yollar aranmıştır. Bunun için de, öğretmenlerin ortaya attıkları "milli" sloganların karşısına halkın hassasiyele bağlı olduğu "din" çıkarılmıştır.

Türkiye'yi etki alanı içinde bulunduran Amerika'nın, "milliyetçi hareket" lerden hoşlanmadığı bilinmektedir. Emperyalist Amerika, milliyetçiliği çok tehlikeli bir akım olarak gördüğünü açıkça söylemiştir. Sömürmek istediği ülklerde, milliyetçilik akımlarının önlenmesi için milyonlarca doları seferber etmiştir. "Kültür emperyalizmi" dediğimiz yozlaştırma çalışmaları, her ülkenin özelliklerine göre plânlanmaktadır.

Türkiye'de son yıllarda, milliyetçi akımların karşısına ümmetçilik çıkarılmaktadır. Suudi Arabistan ve Amerika'nın ortaklaşa çalışmasından doğmuş "Aramco" şirketi, bu iş için milyonlar akıtmaktadır. "İslâm Birliği" adı altında, Ortadoğu ülkelerinde meydana getirilmek istenilen, ülkeleri birbirine yaklaştırma çabaları, kaynağını burdan almaktadır. Bilindiği gibi, "ümmetçilik" milliyetçiliği reddeder. Öte yandan "sağ" akımı da yedeğine alan ümmetçi beynelmilel düşünce, Aramco'nun maddi çabaları ile oldukça güçlenmiş görünmektedir.

Konya'da başlayıp, İzmir ve Taksim'de devam eden ve 8 Temmuz'da Kayseri'de sahneye konulan olayların temeli buraya dayanmaktadır.

Öğretmenlerin ve tüm devrimcilerin, emperyalizmin ve onun yerli işbirlikçilerinin bu yeni oyununu bilmeleri, bu oyuna gelmemeleri gerekiyor. Halktan yana olan insanlar, halkla sağlam bağlantılar kurmak zorundadırlar. Halktan kuvvet almayan hiçbir devrimci ve toplumcu düşünce, gelişme olanağı bulamaz.

Sömürgen çevreler, devrimcilerle halk arasında bir "çelişi" yaratıp, ömürlerini uzatmak istiyorlar. Halka, en ince ayrıntılarına kadar, bunun anlatılması, elbette bugünkü "yetkili" lerden çok devrimcilere, özellikle öğretmenlere düşer.

Aldatılmış, satın alınmış üç-beş fanatiğin ağzına bakıp, bu gibi olayları birer "halk tepkisi" olarak kabul etmeğe imkân yoktur. Halkın çoğunluğu, elbette ki, olup bitenleri anlıyacak bir seziye sahiptir. Nitekim son Kayseri olayı, halkta tasvip görmemiştir. Tertipli-düzenli, çok önceden hazırlanmış bu oyunlar, geniş çoğunluğun gözünden kaçmamaktadır.

ahmet köklügiller

DANANIN KUYRUĞU KOPUYOR

Amerika'da, 1907'lerde başlayan eğilim şudur: İki büyük partinin görüşleri dışında görüşler ortaya çıkınca, demir ökçe onları eziyor. Tahterevalli oynayan iki partinin anlayışına ters düşen eylemler, ancak avuntu garnitürü olabilirler; işi mönü olmak küstahlığına vardırırlarsa, 1927'ler gelir ve üzerlerine basar, ezip geçer. 1946'lardan bu yana Amerika'yı da aşarak dünyaya kol atar bu yöntem; çeşitli ülkelerde, iki partinin dışındaki kıpırdanışlara hayat tanımaz.

Eh be kardeşim, Genel Başkanın TÖS'ün Kurultayını açış konuşması garnitür olmayı çoktan aşmıştır. Resmen ilândır ki, "Türkiye'yi sosyalizm kurtaracaktır". Her ne kadar, Genel Başkanın karşısında olanlar, "Adam ilericileri gördü, onlardan geri kalmamak için böyle oynadı. Zeki adam, manevra kabiliyeti var. Köylü kurnazlığı taşıyor. Gerilerde kalmak istemiyor" deseler de, resmen bir beyan vardır, kamu önündedir, belgelidir. İşte o zaman, dananın kuyruğu kopar. Türkiye'yi sosyalist yapmak isteyen öğretmenlere saldırmak hak olur, vacip olur. Kafaları ezilmelidir.

İKİ MEHMET AKİF

Alemdar Sinemasında sıkıştırılmış öğretmenlerin üstüne saldıranlar, sık sık "Allah, Alllah!" diye bağırıyorlardı. Müslüman inançlarına düşman olanlara karşı harekete geçmişlerdi. İçeride sıkışıp kalmış öğretmenler de saldırı başlarken İstiklâl Marşı söylüyorlardı. Bu noktada iki taraf birleşiyordu. Saldırılanların, hançerelerini doldura doldu-

ra, yürekten söyledikleri İstiklâl Marşını müslüman bir Türk şairi yazmıştı: Mehmet Akif. Saldıranların "Allah, Allah!" bağırtıları ise aynı inançtan geliyordu. Yani, saldıranlar da seviyordu Mehmet Akif'i, saldırılanlar da.. Birbiriyle kavga halinde olan iki topluluk, nasıl oluyordu da aynı inançta, aynı inancı işleyen bir şairde birleşiyordu?

"KAPATIN DÜKKÂNLARINIZI!"

Olaylar saldırı haline dönüşmeden önce, Kayseri halkı korkutulmuştur. Korkuyla olaya sokulmuştur, diyebilirim.

Berber dükkânındayım. Kellemi düzelttireceğim. Hani, din uğruna boğazlanırsam, katillerimin satırı önüne temiz bir boyunla çıkayım demiş mi olacağım ne? 30 yaşlarında, pantolon ve gömlekli, başı açık bir adam geliyor berbere, "Dükkânlarınız yerle bir olacaktır. Canınızı kurtarmak isterseniz, kapatın ve çekin gidin" diyor. Sonradan öğreniyorum ki, bütün dükkânlara böyle yapılmış. "Sanayi esnafı geliyor. Tahribat yapacak. Kapatın dükkanlarınızı, dışarı çıkın" demişler. Bu metodla, ezici bir kalabalığın gövdesi sokaklara serilip gözdağı verilmiştir. Kıyam, Kayseri halkının bütününe mal edilmiştir, ince bir yolla.

LİRALIKLARIN DAYAĞI

Öğretmenlere saldıran kalabalığın önünde hep çocuklar vardı: çırak, yamak, üstü başı kir içinde yavrucuklar. Onların gerisinde bıyığı yeni terlemiş delikanlıcıklar. Ondan sonra kara sakallı, yeşil bereliler. Daha gerilere doğru, eti budu yerinde adamlar görünüyordu. İyi beslenmişlerdi. Yani savaşın kandırılmış kurbanları önde, kumandanları arkadaydı.

Yakalanan çocuklara soruyordunuz:

—"Yavrum, bize niçin saldırıyorsunuz?"

Küçükleri,

—"Ağabey, bana 10 lira verdiler" diyorlardı.

Biraz daha büyükleri ise,

—"50 lira verdiler" diyorlardı.

Demek ki 100'lükler ve 500'lükler daha gerilerdeydi. Hele 500'lükler, kumandan olmalıydılar. Ülkemizin paraları insan suretine bürünüp ayaklanmış, öğretmene saldırıyordu, dayak atıyordu, kafasına, beline amansızca vuruyordu öğretmenin. Zavallı kardeşlerimiz, kendileri uğruna savaşan öğretmenlerini öldürme pahasına, millî gelirden pay alıyorlardı. Ama ilginç bir nokta vardı: Biz fakir öğretmenler, nefense, 100'lük ve 500'lükleri yakalıyamıyorduk. Orada da payımız kısırdı!

ÖĞRETMENCE BİR SAVUNMA

Saldırganlar, "Allah, Allah!", "Vurun din düşmanlarına", "Bunları öldüren cennetlik olacaktır" naraları içinde, TÖS Kurultayının bulunduğu binayı sardılar. Öğretmenler hemen savunmaya geçtiler. Neyle mi? Boylu-poslu bir öğretmen, mikrofonu kapıp, bütün arkadaşlarını İstiklâl Marşı söylemeye çağırdı. Marş başladı. Kurultay Başkanı ise, büyük boy bir Türk bayrağına sarınarak saldırılara karşı koymak istiyordu.

İstiklâl Marşı, millî marşımız; bayrağımız, en kutsal varlığımız. Amennâ! Fakat gel de böyle bir zamanda, böylesi bir karşı koyma usûlüne "öğretmence savunma" deme bakayım!

"ÖĞRETMEN MİSİN, MÜSLÜMAN MISIN?"

TÖS Kurultayına gelen öğretmenlerin çoğunluğu Alemdar Sinemasının içine kıstırılmıştı. Dışarda kalanlar da vardı. Bunlar ne içeri girebiliyorlar, ne dışardaki kalabalığa ses çıkarabiliyorlardı. Şaşkın şaşkın, sıvışacak köşe arıyor, bulamıyorlardı. Saldırgan kalabalıktan bir grup, vatandaşın birini yakaladı. Adam iyi giyimliydi ve saldırganlara hiç de iyi bakmıyordu. Sordular:

—"Sen öğretmen misin, müslüman mısın?"

Taş, odun, yumruk, adamın tepesinde bekliyordu. Ters cevap verirse, dünyasını değiştirecekti, saldırgan kardeşlerine sevap işletecekti. Sevabı onlara bırakmamak için,

—"Müslümanım" dedi.

—"Komünistler kahrolsun diye bağır öyleyse" dediler.

Bağırdı.

—"Hadi taşla!" dediler sonra.

Kendi ölüsünü yerden kaldırır gibi taşa vardı öğretmenin elleri.

TAŞA KARŞI ÖPÜCÜK

Alemdar Sinemasına kapatılmış öğretmenlerin üstüne gazlı paçavralar ve benzin şişeleri fırlatılıyordu. Kapılar, iki taraf arasında bir alınıp bir veriliyordu. Kıyasıya bir savaş başlamıştı. Saldırganların geri çekilişi sırasında ayaklar altında kalan bir delikanlı, öğretmenler tarafından yerden kaldırıldı. Gözlerinde ölüm korkusu geziniyordu. Üstü-başı kan içindeydi. Öğretmenler,

—"Yavrum, bizden ne istiyorsun?" dediler.

Çocuk,

—"Bana para verdiler, 'komünistler geldi, taşla' dediler, saldırdım" cevabını verdi.

Öğretmenler, fiske vurmak şöyle dursun, öpüp okşıyarak salıverdiler çocuğu, saldırganlar cephesine doğru. Taşlar, sopalar yağmakta devam ediyordu. Havada gazlı paçavralar uçmaktaydı.

ÖĞRETMEN YÜREĞİ

TÖS Kurultayına ilk saldırıdan sonra, azgın saldırganlar püskürtüldü. Fakat yine bir çocuk, ayaklar altında kalmıştı. Kanlar içindeydi. Korkulu gözlerle, tepesine inecek ölüm tekmelerini bekletmekteydi. Bir öğretmen, kucaklıyarak yerden kadırdı kendisini, karşı tarafa havale etti. Hem de, ensesine, beline öldürücü taşlar değmesi pahasına...

Bir ara, öğretmen topluluğu, kurtulma umudunu yitirmişti. Çember yangınla daraltılmıştı. Damlardan bile saldırı yağmaktaydı. Onlara karşılık vermek üzere dama fırlayan bir öğretmenin eline, kendilerine atılan biriketlerden biri geçmişti. Öğretmen, biriketi, aşağıdaki arkadaşlarına ölüm terleri döktürenlere savurmak üzereydi. Yanındakiler,

—"Aman yapma! Birini öldüreceksin" diye engel oldular.

Taş öğretmenin elinde kalakaldı. Çünkü, attığı taşın altında ezilecek olan kendisinin eğitmeğe çalıştığı, kandırılmış kimselerdi.

ATATÜRK VE KURAN-I KERİM

Kayserili saldırganların elinde zaman zaman Atatürk fotoğrafları görülüyordu. Alemdar Sinemasındaki öğretmenler de Atatürk fotoğraflarıyla kurtulmak istiyorlardı. Ya da, en azından, Atatürk ilkelerini savundukları için kendilerine saldırıldığına inanıyorlardı. Bu ne garip ülkeydi ki, her iki taraf da aynı kişiyi bayrak yapar, dövüşürdü?

Bir kitapçı, dükkânına yapılan saldırıları durdurmak için, habire vitrinlere Atatürk fotoğrafları yapıştırıyordu. Arada atılan taşlar vitrinini kırarsa, hemen oraya da bir Atatürk fotoğrafı iliştiriyordu. Manzara gerçekten acıydı. Atatürk, kırık camın deliğinden 1969 Türkiyesine bakıyor gibiydi.

Başka bir kitapçı ise, evinde sıkıştırılmıştı. Ölümle yüzyüze gelmişti adam. Kurtulma olanağı yoktu. Yalvarıp yakarmaları, ilgililerden ilgi istemeleri para etmiyordu. Adamcağız, bir koltuğuna Atatürk fotoğrafını, ötekisine de Kuran-ı Kerimi sıkıştırdı ve saldırgan kalabalığa göstere göstere, "Ya Allah" deyip huruca geçti. Ve de kurtuldu..

BİR KOMÜNİZM ANLAYIŞI

Tok Kitabevinin vitrinleri parçalanıyordu. İki polis, kayıtsızlık içinde durmuş, kitapların parçalanışına bakıyorlardı. Bu, böyle 45 dakika devam etti. Tanınmaktan korkarak, bir çay bahçesine oturmuş, acı manzaraya kısık gözlerle bakıyordum. Havada kitap sayfaları uçuşuyordu. Arkamdaki masanın yanına, "komünistlere ölüm!" bildirilerinden bir sayfa uçtu. Okuması diş sökmesine benziyen palabıyık biri, kaptı bildiriyi, kelimelerin başını bura bura hecelemeye başladı. Metinde komünizm sözleri geçiyordu. Adam, her komünizm sözünü okudukça, "Vay vay vay... Vay alçaklar vay! Gördün mü şunu! Bak hele bak.. Açıkça komünizmden bahsediyor. Tepelemeli bunları" diyordu. Ve kitabevini gösterip arkadaşlarına, "Bak, yarım saatten beri yırtılıyor da, bitmiyor kitaplar. Nereden alınır lan, bu kadar para? Belli canım, deyyusun Rusya'dan para aldığı. Bu kadar kitaba para mı yeter? Çalışmayla kazanılır mı bu para?" diyordu.

Kitabevini tahrip edenlerin eline, ünlü bir ressama ait bir "Nü" nün röprodüksiyonu geçmişti. Adam, kızgın-

lık içinde; "Bak, gördünüz mü çıplak kadın resimlerini! Ah namussuzlar! İşte bununla yayıyorlar komünizmi" diye bağırıyordu.

MİNİ ETEKLİLERE HAMLE

Kayseri kıyamı çok yönlüydü. Mini etekle sokakta dolaşan hatunlara da saldırıldı. Barlara, pavyonlara saldırıldı, kadınların külotları, sütyeleri caddelerde dolaştırıldı. Çırılçıplak edilip faytonla caddelerde dolaştırılan pavyon kadınının, "Ağabeylerim yapmayın, dövmeyin beni" çığlıkları kılını kıpırdatmadı saldırganların. Dokunulmadık yeri kalmadı kadıncağızın. Bir kadını çırılçıplak soyarak caddelerde dolaştırmak ve hakaret etmek, eğer öğretmenleri "komünist" diye suçlamak için bir tertip değildiyse, saldırganların cinsel açlığını gösteren acı bir örnekti. Saldırganlar, din adına, kutsallık adına, çırılçıplak hale soktukları bir kadını caddelerde dolaştırmaktan ve elle hakaret etmekten utanmıyorlardı.

GANİMETİN EFENDİLERE DEVRİ

Din adına ayağa kaldırılan insanlar, Kayseri TÖS Şube binasını da yakıp yıktılar. Öğrenildiğine göre, oradan aldıkları bayrak ve Atatürk fotoğrafı gibi şeyleri Kayseri Milliyetçi Öğretmenler Derneğine teslim etmişler. "Bunlar size yakışır" demişler. Anlaşılıyor mu şimdi, işin kökeni? Kimler saldırtmıştır bu kalabalığı?..

Değişen ne? Eski çağın akılsız silâhşörleri, kestikleri kelleleri, sırık ucunda, efendilerine götürerek âferin alırlardı. Kelle alırken tehlikeye giren can, akılsız silâhşörlerindi. Sırık ucunda kelle görmekten sırıtkanlığın son kertesine varan surat, efendilerindi. Giderek, kelle almaktan vazgeçildi, "Kazandığını bana getireceksin" denildi. Kazanılan savaştansa, adına "ganimet" denildi; topraktan, çalışmadan ise, şeyh hakkı, öşür falan filân denildi. Yoğurdun kaymağı, gene efendilere teslim edildi. Köle - efendi oyunu oynandı, durdu. Buradaki mekanizma da aynı değil mi yani?..

VE BU HALKTI

İster parayla toplanmış olsun, ister "din elden gidiyor" sloganıyla kandırılmış olsun, öğretmenlere saldıranlar, halkın parçasıydılar. Üstü başı perişan çıraklar, Sanayi çarşısından getirilmiş çocuklar, yeniyetme delikanlıcıklar halkın kendisiydi. Kendini sömürenlerce ayağa kaldırılmış, kendine mut getirecek öğretmenini vuruyordu, kültür ocaklarını yıkıyordu, siyasî partileri taşlıyordu. Bu, ayağa kaldırılan halktı. Silâhların en güçlüsüydü. Tersine dönmüş bir silâhtı. Kendini vuruyordu. Hedefini sapıtmışlardı onun.

Saldırı boyunca hep bunu düşündüm.

SİGORTASIZ HAYAT

Olayın kıskacından fırlayarak İlin en büyük başına gidiyorsunuz "Olaylar yatışacak, tedbir alındı" diyorlar. Ama sinemadakiler sinemada yakılmaktan kurtulamıyorlar. Siz, sokaklarda tanınmaktan korkarak sığınacak bir köşe arıyor, bulamıyorsunuz. En sonunda Vilayet konağına sığınarak, "hemşehri" bir albayla güvenliyorsunuz kendinizi.

Ağaçtan taşla düşürülmüş ve hurdahaş olmuş armut gibi, kurtarılıyorsunuz askerler tarafından. Vali beyefendinin askerî yardım isteyip istemediği su götürür o âna kadar. Arkadaşlarınızın bir kısmı, askerî hastanede tedaviye girmek durumundadır. Ve tebliğ-i resmîlerde "Olaylarda yaralanan, ölen yoktur" lâfı söyleniyor. Bunu radyolardan dinliyorsunuz. Sonra tehlikeden canını kurtaran her insan gibi, malınızı düşünüyorsunuz. Garnizona gelen Vali beyefendiye, "Otellerdeki eşyalarımızı nasıl alacağız?" diye soruyorsunuz. "Ben aldıramam" diyor, Vilâyetin en büyük yetkilisi. "Hattâ canınızı bile garanti edemem" diyor.

Devletin memuru olarak, İlin en büyük devlet memurundan bunu görüyorsunuz.

GÖSTERMELİK MAHKÛMLAR

Öğretmenler, askerî garnizonu ikiye bölen dar bir koridorun üstünde askerî arabalara bindirilmişler, Kayseri'den kaçırılacaklar. Durum bu. Aynı anda, başka bir mizansen. İki polis, üstü - başı kanlı bir adamı kollarından yakalamış, koridor boyunca, öğretmenlere göstererek, mecburî resmigeçit yaptırıyorlar. Adamın başında eski bir kasket, bacağında pırtılı çıkmış bir potur, ayağında soğukkuyunun kara lâstikleri. Yâni bu adam, öğretmenlere gösterilerek, "hasımlarınızı yakaladık" denmek mi istenmektedir acaba?. Anlaşılır şey değil!

Ama burada, bir gerçeği de bilmeyerek ispatlamışlardır; GMC'ler üstündeki 700 kişi, göstermelik mahkûma tek söz söylememiş, en ufak bir kem bakış fırlatmamıştır. Onun, kimlerin tahrikiyle öğretmene saldırdığını bildiğini böylece göstermiştir.

KİME NİYET KİME KISMET

Bir takım kişiler ve çevreler, Kayseri Sanayi Çarsışının çırak ve yamaklarını öğretmenlerin üstüne saldırtmak üzere ayaklandırmıştı. "Dininiz elden gidiyor. Komünistler güzel ülkemizi kirletiyorlar" diye bu insanları ayaklandırmışlardı. Kutsal değerleri koruyacaklardı bu insancıklar. Kendilerine pay ayırmayan düzenin efendileri ne emretmişlerse onu yapacaklardı. Efendilerin karanlığına ışık sıkmak isteyen öğretmenlere saldırıp, onlara bir güzel ders verince iş bitecekti.

Böyle niyetlenildi. İşe böyle başlanıldı. Ama sonuç böyle çıkmadı. Dükkânlara saldırıldı. İçkili lokantalar tahrip edildi. Eğlence yerleri ve barlar yakılıp yıkıldı. Efendileri, onların bu davranışlarını da din torbasına sokup kendi renklerine boyamak isteseler bile, bir gerçek var: O gün için ceplerine biraz harçlık konduğundan kanlı tehlikelerin içine giren saldırıcılar, mutlu azınlığın yiyip içip eğlendiği, kadınlarla fırt attığı yerlere karşı duydukları kini ortaya koydular. Bilinç altında gizlenenler, iş plânına çıkıverdi, heyecan dalgaları içinde. Efendilerin bunu biraz düşünmeleri gerekecek.

SUÇLULAR YARATMAK

Kayseri'den kaçırılmak üzere askerî GMC'lere bindirilen öğretmenlere "Ayağa kalkmayın, taş atarlar, oturun" diyorlardı. Belki bu bir tedbirdi. Ama orada, bu emre uymak, kendi ölüsünün üstüne oturup içki âlemi yapmak kadar zordu, anlamsızdı. Böylesine çömeldik GMC'lere. Yollarda köylere, şehirlere uğranılmıyordu. Benzin istasyonlarında bile durulmuyordu. Kırşehir ilinde, içeri girmemize izin verilmedi galiba. Şehrin girişinde ak şapkalı tek bir polis, tek parmağını kaldırdı; 22 GMC'lik konvoy, 700'e yakın kişi, yön değiştirdi; Kırşehir'e giremedi. Açlık ve susuzluk hesaba katılmıyordu. "Canlarınızı kurtardık, daha ne istersiniz?" mi denilmek istenirdi, bilmem ki? Küçük şehirlerden geçerken, halk, "Komünistleri toplamış götürüyorlar" diyordu.

BİR YANLIŞLIK VAR

Aydınlar, öğrenciler, öğretmenler, halkın mutluluğu üstüne çuval çuval söz ediyorlar. Konuyla ilgileniyorlar. Bu yolda eylemleri de oluyor. Düne göre bugün, Türk aydınlarının Türk halkına yönelik olduğu ve bu yolda onurlu bir savaş verdiği inkâr edilemez. Yalnız, ortada bir çapraşıklık var: Hemen yer yerde, kendisini karanlıktan kurtarmak istediğimiz fakir halk sınıfı tarafından saldırıya uğruyoruz. Kayseri olaylarında da bu gerçek, sırtlan dişleriyle sırıtmıştır. Fakir halk sınıfından olan ve bu halk için başını koyan öğretmenlere, aç-sefil halk çocukları saldırtılmıştır. Aydınlar, bu çelişmeyi, egemen sınıfın şartlandırması olarak yorumlayacaklardır. Egemen sınıfın olanakları ve propaganda gücü büyüktür diyeceklerdir. Ekonomik baskılarla, aynı sınıfın fertlerinin birbirine düşürüldüğünü söyleyeceklerdir. Bunların hepsinde gerçek payı olduğu inkâr edilemez.

Yalnız, bu yargı çelişmeyi kapatmaya yetmez. Bu böyledir diye, elimiz kolumuz bağlı mı duracağız? Hiçbir şey yapmayacak mıyız kara görüntüyü silmek için? Sonra, egemen sınıfın şartlandırması, propagandası yalan temeline oturmaktadır, ekonomik rüşveti doyurucu değildir. Böylesine sakatlıkların karşısında gerçeğin, bilimsel eylemin daha kuvvetli olması gerekmez mi? Yalana karşı gerçeği konuşturamamak, güçlü kılamamak, bir savaş eksikliği değil midir?..

Oysa ki, kandırmacılar, çoğu kez, aydınlardan çok, halkın içine giriyor, onunla haşır-neşir oluyorlar.

Namuslu aydın ve halk çatışmasında bir yanlışlık, bir çelişme bulunduğunu bilip, ona göre tavır almanın zamanı gelmiştir artık.

KAYSERİ'DE TÖS'E YAPILAN SALDIRI

yaşar çakır

Bir TÖS delegesiydiniz, Kayseri'ye geldiniz. Sıcak bir yaz günü. Toplantığınız yer, şehrin ortasında kocaman bir sinema; önünde geniş bir cadde, büyük bir meydan. Ülkücü öğretmenleri bekliyor bu yarı karanlık sinemanın salonu. Sıcak bir yaz günü, yarı karanlık sinemanın içi, "ülkücülük" sesleriyle çınlıyordu. Ama bu, çok kısa sürdü. İçerde ülkü derken, dışarda alârmlar yükseldi. Gelecekler ha, geldiler ha, demeye kalmadı; alın size taş yağmuru, küfür yağmuru. Alın size şişe yağmuru, cam parçaları. Alın size her kalınlıkta, her boyda çivili sırıklar..

Kubilay olayını görmedim, demeyin. Ve gözümün önüne biriken dumanı sildim; sinemanın iç duvarları iri bir kablumbağanın kabuğu gibiydi. Yüzlerce, binlerce yaramaz çocuk, taş ve sopalarla kabukta gedikler açıyorlardı. Hayal gücünüz varsa, bu parçalanan kabuğu ve içine sıkışan kaplumbağayı biraz düşünün.

Yüzlerce öğretmene, sinemanın yarı karanlık salonu kaplumbağanın kabuğu kadar daralmıştı. Çatırdıyordu. Yan kapılardan birinin parçalanması iki - üç saniye sürmedi. Orada iki taraflı savaş verildi: Öğretmenler, amansız bir taş yağmuru ardından içeri dalan gözüdönmüşleri püskürttüler.

Korku, panik, sıkışma, mücadele ve savaş..

Panik, ve mücadele öylesine şaşırtıcıydı ki, hangi köşeyi emniyetlidir diye kapsan orada da durulamıyordu. Altı üstüne gelen salonda iki adım kalmış olan ölümü elleri göğsünde çaprazlı bekliyenleri, derin derin sigara içenleri ve yaralanıp kıvrananları görünce, kendikendine,

"— Suçumuz ne?" diye sormadan edemiyordu insan.

Ve devam ediyordunuz:

"— Bu hakaretin adamı mıyız biz? Şu bizi boğazlamaya gelenlerin neyine göz koyduk? Kulağını çekmeye kıyamadıklarımız değil mi şu kapıyı kıranlar?".

Bıçak kemiğe dayandı. Polis yok. Nerdeyse içeriye girecekler. Gecikti askerlerin gelmesi. Kayseri'nin göbeğinde koca sinema delik deşikti. Çıkayım desen, parçalarlar. Hâlâ taş yağdırılıyor. Öğretmenler soluk soluğa..

Fakat artık bir harabe üstüne geliyor asker. Yeni bir sabah oluyor. Jandarmaların gölgesinde sanki mezardan çıkar gibi üstümüzü başımızı çırpıyorduk. Herkes, birbirinin gözüne bakıyor.

— Kardeş kardeşi vurur mu?

— Talebeler öğretmenini sıkıştırır, taşlar mı?

Bu düzen sürdükçe, taşlar, kardeşim. Böyle bir ortamda herkes birbirine düşman, birbirinden kuşkulu. Geçim derdinin koyulaştırdığı kin ve nefret, bezginlik ve kuşkuyla sarmaşdolaş oluyor. Zenginlik ve sefalet yanyana koyulaştıkça, gangsterlik, itlik, kopukluk, külhanbeylik, haraccılık ve asayişsizlik de alabildiğine artıyor.

İstanbul'da saat 22'den sonra sokakta gezemezsin. Kayseri'de bir kongrenin ortasında, 15 bin kişi tarafından basılırsın. Bu 15 bin kişi nasıl toplanır, kimden cesaret alır? Bu kütlenin yarısı kongreyi basarken, yarısı barları işgal etmiş, fırsattan istifade, kadınları çıplatmışlar. Cinsel dürtüler şahlanmış, çıplak kadına uluorta muamele yapılmıştır. Tarihlerin yazdığı, İslâmiyetten önceki Arabistan'ı da geçtik. Bir memleket düşünün ki, babalar kızlarına ve karılarına durmadan öğüt verirler:

— Aman, yalnız başına dışarı çıkma, hava karardıktan sonra dışarda dolaşma.

Öğretmenler Kayseri'ye bu uçurumları atlıyarak gelmişlerdi. Öğretmenlerle öğrenciler arasında uçurumlar böyle böyle hazırlanmıştı. Bu da az görüldü; 15 bin kişi el kaldırdı öğretmenlere, halkla öğretmen arasında da uçurumlar açılsın diye.

Kitabı, ilmi, bilgiyi ve öğretmeni göze düşman etmiş bir toplumuz şu 1969 yılında. Bilene değil, yağcıya itibar var. Atatürkçüye değil, gericiye saygı var.

Buna "toplum hastalığı" diyor aklı başında yazarlarımız. Tek tek insanlar değil, toplum da hastalanır. Mini etek bir yanda, çarşaf bir yanda...

Toplumun hastalığını görmek için hergün sabahleyin gazetecilere koşar, bir iki gazete alırız. Bu gazetelerin yüzleri hayatımızın aynasıdır: korkunç kaatiller, kız kaçıranlar, adam vuranlar ,öğretmen dövenler, esrarcıların resimleri ,medenî dünya ölçüsünde olumlu haberler yerine şehveti gıdıklayan edep dışı resimler esrar gibi veriliyor.

Ülkücü öğrtemenler, bu hasta toplum günlerinde Kayseri'de kongrelerinde konuşuyorlar, Atatürkcülük ilkelerini savunuyorlardı.. Onbeş bin el birden kalktı öğretmene.

Millî bağımsızlığa, Atatürk ilkelerine, çağdaş ilme boşşşşver diyenler, fuhuş yuvalarında şampanya ile ağızlarını silip kutsal yerlerimizde dinamit patlatabilirler. Köy Enstitülerini kapatıp, halkı öğretmenden soğutabilirler. Ve toplum da alabildiğine hastalanır. Ne vakte kadar? Bu zamanı tayin etmek güçtür.

Bu toplumun hangi ferdi olursak olalım, curcunaya devam ettikçe ,olaylar saman alevi gibi yanar söner. Unutkanlığın kalın yorganı göze bir şey göstermez. Ülkücü öğretmenler, Kayseri'de curcuna değil, ciddî bir kongre yapıyordu. Onbeş bin kişi saldırdı. Ve sorduk birbirimize :

"— Suçumuz ne?"

"— İnsan bu kadar ucuz mu, hayat bu kadar hiç mi?"

Unutalım, unutalım bunları da. Yeni bir curcuna, yeni bir olay patlak versin. Gazetelere koşalım. Hasta toplumun resimlerini görüp yazılarını okuyalım. Serinliyelim. ve boşalalım. Sonra unutalım. Bu unutkanlıkların kalın yorganı altında kaldıkça da unutmıyalım ki, kendi rönesansımızı kendimiz yapmadıkça elin oğlu gelir, bize güzel bir rönesans yapar.

Kayseri'de TÖS'e yapılan saldırı, bin kadar mâsum öğretmeni ortadan silmek için tarihlere geçecek bir katliâm denemesiydi. Ordu olmasaydı, ertesi gün gazetelerin manşetleri altındaki cenaze resimlerine bakıp ahu-vah edilecekti.

Bu hınçlar, diş bilemeler sebepsiz değildir. Kimsenin yüzünde aydınlık yok. Kimse kendinden emin değil. İş, bu topluma yön verecek, can verecek ülkücü öğretmenlerin topluca katliâm denemesiyle karşı karşıya gelmelerine kadar vardı.

Hey büyük Atatürk! "Mualimler, yeni nesil sizin eseriniz olacaktır" diyen, baştâcı ettiğimiz direktifin nerede kaldı, biz nereye geldik!..

sorunlar

boşuna geri kalmamışız!

halil beyhangil

24 Şubat 1969 tarihli Cumhuriyet gazetesi yazıyor. 1965 genel nüfus sayımı sonuçlarına göre, "HALKIN YARIDAN FAZLASI OKUMA - YAZMA BİLMİYOR".

Oy anam oy! Oy dedikçe oy gelsin. Hani, 1970'e doğru okulsuz köy kalmayacaktı? Hani, nurlu ufuklara doğru hızla yol alıyordu Türkiye? Hani, görülmemiş kalkınma içindeydik?...

Hepsi palavra! Hepsi fasa fiso!.. İleri marş, yerinde say!... Sanki öteki alanlarda pek mi ileriyiz, diyeceksiniz.

Çoğu yerde, okuma - yazma bilenle bilmeyen arasında bir bıçak sırtı fark vardır. Bazı yerde bu da yoktur ya. Okur - yazar deyince bizde, 29 harfi seçebilen, heceliyerek gazete okuyabilen anlaşılır. Okuduğunu gerçekten anlayan, keşke yüzde 48 olsa. Ne gezer!

Gazetelerin sadece resimlerine bakan okur - yazar olmayan yüzde 52 vatandaşlarımız bir yana; biz, okur yazar olan yüzde 48 oranındaki vatandaşlarımıza dönelim. Neler okuyorlar? Neleri okumuyorlar? Salihli ilçesine gelen günlük gazetelerle dergilerin satış miktarı şöyle :

GAZETELER	(Günlük satış)
Hürriyet	1000 adet
Yeni Asır	700 "
Tercüman	700 "
Günaydın	500 "
Milliyet	500 "
Saklambaç	375 "
Cumhuriyet	225 "
Son	200 "
Yeni İstanbul	200 "
Bugün	100 "
Demokrat İzmir	100 "
Son Havadis	100 "
Akşam	85 "
Ege Ekspres	70 "
Yeni Gazete	60 "
Ulus	35 "
Dünya	25 "

DERGİLER	(Her sayıdan)
Hayat	250 adet
Resimli Roman	200 "
Sen Ben	165 "
1001 Roman	150 "
Ses	120 "
Doğan Kardeş	100 "
Akbaba	70 "
Tom Miks	20 "
Teksas	20 "
Varlık	10 "
Türk Kültürü	10 "
Ant	10 "
ABC	5 "
Hareket	5 "

Yukarıda küçük çapta da olsa bir kesit çıktı ortaya. Bunların üzerinde ayrı ayrı durmaya lüzum yok sanırım. En çok satılanlar ve en az satılanlar belli. Okuyucular, bu sıralamadaki dergi ve gazetelerin özelliklerini çok iyi bilirler. Bunlar kişiye ne kazandıracak? Vakit öldürmek. Sonra geride bir sürü kese kâğıdı... Bir baldır bacak dergisi, bir düşünce ve sanat dergisinden kat kat çok okunuyor.

Burası 30 bin nüfuslu bir batı Anadolu ilçesi. Köyleriyle birlikte nüfusu 90 bini aşkın. Verimli, bitek topraklar. Kanallar, yollar. Yılda 2 ürün.. 90 bin nüfusa karşılık 4975 adet gazete ve 1133 adet dergi satılıyor.

3,5 milyonluk Norveç'te 200 tane günlük gazete basılıyor. İngiltere'de, günde 4-8 milyon adet basan 5 gazete var.

Okur - yazar oranının düşüklüğünün nedeni elbette ki tek değil. Hem de çok. Okullarımızda çocuğa, bilinçli bir okuma alışkanlığı kazandırılmaz. Hattâ öğrenci, okulu bitirince bütün kitaplarını yakar. İşin garibi, çocuğa okuma alışkanlığı kazandıracak öğretmenin kendisi okumaz. O halde... Derneklere, kahvelere şöyle bir bakın. Herkes kâğıt oynar, tavla atar. Arada oynamayanlar varsa, onlar da, oynayanların omuzundan boynunu uzatıp, merakla seyreder... Caddeler, köprü başları, parklar, boş gezen insanlarla doludur.

Öğrencinin, ilkokuldan liseye kadar faydasız, kuru bilgileri ezberlemekten başı döner, alıklaşır. İlkokuldan liseye kadar aynı konuları tekrar tekrar okur. Gına gelir. Müfredat programları da gereksiz konularla doludur. Tavuğun sindirim organından tutun da, adı var kendi ortada yok otların, bitkilerin tozlaşmasına, döllenmesine kadar.. Dağların yüksekliği, nehirlerin adları, şehirlerin nüfusu, ABD'de en çok altının hangi bölgede çıktığı... Daha neler neler...

Acaba bunlar öğrenciye ne kazandıracak? Sanki öğrencinin kafası bir çeşit DEMİRBAŞ EŞYA LİSTESİ'dir. Buz üzerine yazılmış bir liste...

Kalkınıyoruz, diyoruz. Bir de bakıyoruz, halâ yerimizde sayıyoruz. Cumhuriyet kurulalı kırk yılı geçmiş, halkın yarıdan fazlası okur - yazar değil.

Boşuna geri kalmamışız!

Boşuna değil bu çektiklerimiz!..

TÖYKO ÜZERİNE

numan kartal

Öğretmenlerin bilinçli örgütü TÖS tarafından kurulan "Tüm Öğretmenler Sınırlı Sorumlu Yardımlaşma ve Tüketim Kooperatifi" nin kısaltılmış adıdır TÖYKO.

Bilindiği gibi, bazı kuruluşlar ekonomik güçlerini arttırma, sağlam yarınlar hazırlama ereği ile kooperatifleşmeye gitmişlerdir. Bunların içinde, üyelerine sağladığı haklar, gösterdiği etkinlikler ile ORDU YARDIMLAŞMA kooperatifleri uyancamızı çekmiştir. Üye sayısı çok fazla olan öğretmenler topluluğu bugüne dek türlü nedenlerle böyle bir kuruluşu gerçekleştirememişti. Zamanın akışı içinde olumlu çabalarda bulunan Türkiye Öğretmenler Sendikası Yürütme ve Yönetim Kurulları, 7/11/1967 günü yaptıkları ortak toplantıda, üyeleri için kooperatif kurulması kararını vererek, geç de olsa, güç bir işi başarma adımını atmışlardır.

TÖYKO'nun önemini anlamak için çağımız koşulları içinde Türkiye'nin ekonomisine gözatmak, öğretmenlerin durumunu gözler önüne getirmek gerekmektedir. Türkiye ekonomisi, kurulu düzenin sonucu, belirli kişileri zengin etme felsefesine uygun olarak yürütülmektedir. Kişi başına düşen ulusal gelir dağılımındaki 200 dolar da sadece belirli kişilerin ceplerine girmekte; sosyo - ekonomik dengesizlik günden güne artmaktadır. Böylece öğretmenler de 300 - 500 lira ile, ezilenler sınıfına girmektedir. TÖYKO, öğretmenleri ekonomik güçsüzlükten kurtarma, ekonomik gücü arttırıp güven dolu yarınlar hazırlama, Türk emekçilerine bu alanda da öncü olma ereğindedir. Bundan dolayı da önemi bir kat daha artmaktadır.

Böylesine yararları olan TÖYKO'nun üyelerine sağlayacağı çıkarları şöyle sıralayabiliriz. Sabit ve seyyar satış yerleri ile her türlü tüketim maddelerini üyelerine ulaştırmak. Tüm ortaklarını konut sahibi yapmak. Üyelerinin emekliliklerini garanti altına almak, emekli maaşları ile ikramiyelerine ek gelir sağlamak üzere sosyal yardımlaşma fonu kurmak. Bunun yanısıra da kazaen ölüm, malûliyet ile iş güçlerinin yitirilişine karşı sigortalarını yaptırmak, gereğince üyelerine avans para vermek.

Bunların dışında, ortaklar ile ailelerinin boş zamanlarını, tatillerini iyi, yararlı geçirmek için dinlenme yerleri sağlamak. Mesleki yönden de üyelerinin ihtiyaçları olan yapıt gibi nesneleri temin etmek. Üyelerin sağlık durumları ile ilgilenmek, bunun için çalışmalara girişmek.

Bunlar ve buraya alamadığımız daha nice haklardan yararlanabilmenin koşulları şunlardır:

a) Öğretmen olmak. Millî Eğitim Bakanlığı örgütünde ya da diğer kamu sektöründe aylıklı, ücretli veya yevmiyeli bulunmak.

b) TÖS üyesi olmak.

c) Kuruluşta statüyü imzalamış, statünün getirdiği koşulları kabul etmiş olmak.

d) Sonradan girmişse, statü hükümlerini kabul ettiğine dair taahhüt mektubu vermek.

TÖYKO, ayrıca sosyal yardım fonu tüzüğünü de hazırlamıştır. Bu bölüm, aslında, ayrı bir kuruluş değildir; Kooperatif içinde Kooperatif yönetimine bağlı, Kooperatifin bir ünitesidir. Bunda da üyelik ile ödenti koşulları ayrıntıları ile gösterilmiş, emeklilik yardımı, ömür boyunca aylık gelir, iş gücü kaybı ile ölüm yardımlarının ne olacağı yine ayrıntılarıyle saptanmıştır. Örneğin eceliyle ölenlere 3000 T.L., kazaen ölene de 9000 T.L. yardım yapılacağı açıklıkla belirtilmiştir. Tüzükte ayrıca, kısmî malûliyet tablosu da verilmiş, türlü sakatlıklar karşısında ne verileceği açık olarak belirtilmiştir.

Burada usa gelen soru şudur: Böylesine güzel düşünülere sahip TÖYKO'nun başarı şansı nedir? TÖYKO'nun başarısı, şüphe yok ki, öğretmenlerin TÖYKO'ya katkıları oranında olacaktır. Tüm sorun, tüm öğretmenlerin TÖYKO'ya katkılarını sağlamaktır. Öğretmenlerin TÖYKO'ya katkısı, kanımızca şu koşullara bağlıdır:

Anadolu öğretmenleri, bugün, TÖYKO'nun varlığından habersizdirler. İlk sorun, TÖYKO'nun varlığı ile değerini türlü yollarla, özellikle küçük kentlere değin gidebilen büyük basın yolu ile sık sık duyurmaktır. Kanımızca, TÖYKO'yu yönetenlerin ilk görevi bu olmalıdır.

TÖYKO'nun yönetimini ellerinde tutanlar, sen-ben çekişmelerinden sıyrılmalı; TÖYKO'nun varlığını bilenlerin uslarında doğan "ikilik" olduğu kanısını silmelidirler. Birliği sağlamanın yolu, bu ikiliği gidermektir. Giderilemeyen ikilik, başarıyı engelleyen etken olarak kalacaktır.

TÖYKO'nun para gibi işlerinde çok titiz davranmalı, TÖS'ün ilk yılındaki gibi gereksiz harcamalara gidilerek üyelerinin uslarında başarı kazanamıyacağı kanısı uyandırılmamalıdır.

Sağlam bir örgüt kurarak hizmeti Anadolu öğretmenlerinin ayaklarına dek götürme çabasını göstermelidirler.

TÖYKO'yu yönetenler; TÖS yöneticileriyle sürekli, sıkı ilişki kurarak, sorunun çözümünü elbirliğiyle sağlama yoluna gitmelidirler.

TÖYKO'yu yönetenler,Anadolu'dan gelen seslere kulak vermeli, gereksizlenme gibi davranışlardan elden geldiğince kaçınmalıdırlar.

Bu ve buna benzer türlü davranı ile etkinlik yolları gösterilerek TÖYKO'nun üye sayısı arttırılabilir. İlgililerin belirttiğine göre, TÖYKO'nun yaşaması, gelişmesi için 5000 üye yeterli görünmektedir. Bizce, TÖYKO'yu yaşatmaktan çok, geliştirip Türkiye'nin dev bir iktisadî örgütü haline getirmek erek olmalıdır. İyi bir çalışma ile TÖS'ün tüm üyesinin en az yarısını TÖYKO'ya üye yapmak mümkündür. Bu sağlandığında ise TÖYKO, sanayi alanlarında büyük yatırımlar yapabilecek güçte dev bir örgüt olacaktır. Yeter ki, iyi niyet gösterilsin; yöneticiler büyük kentin küçük burjuva yaşantısından sıyrılarak, senlik-benlik yarışmasından vazgeçerek, Anadolu öğretmenleriyle işbirliği etsinler. Unutulmasın ki, başarının yolu Anadolu öğretmeninden geçmektedir.

sanat - *edebiyat*

1969 amatör tiyatrolar şenliği

sabahâttin çetin

(Ankara Tiyatro Derneği Başkanı)

ODTÜ Tiyatro Kulübünün her yıl 15-30 mart arasında düzenlediği **"Amatör Tiyatrolar Şenliği"** bu yıl da yapıldı. Gelişen Türk Tiyatrosuna yeni adımlar, yeni sesler getirebilecek güçte gözüken bu şenlik, ne yazık ki, yanlış bir tutum, zayıf bir organize ile görevini istenilen çizgiye ulaştıramamaktadır. Devrimci tavırları ile halkın sempatisini toplayan ODTÜ öğrencilerinin, bilimsel çalışmalarının yanısıra toplumsal çalışmaları da elbette kıvandırıcıdır. Böyle olunca, düzenlenen şenliğin üstüne söyleyeceklerimiz asla kınama sayılmamalıdır. Söyleyeceklerimiz, gelecek yıl şenliği yeniden düzenleyecek arkadaşlara bir tiyatro gönüllüsünün uyarısıdır.

1 — "Şenlik" toplumsal bir olgudur ve kamusal nitelikleri ile değerlendirilmelidir. Şenliğin kamuya mal edilmesi geleneksellliğini pekiştirebilirdi. Kamudan uzak ama kamu yararına düzenlenen şenliğin koşullandırılmış seyirciler olan öğrencilere sunulması boş bir çaba gibi gözüküyor. (Gözüküyor demekten amacımın boş bir çaba olmadığını ileride açıklayacağım). Komuya mal edilmesi, şenliğe geleneksel bir nitelik kazandırmak, duyuru organlarının iyi çalışması ile sağlanabilir. Basın, radyo, ilân, afiş v.s. duyuru organlarının dışında işleyen bir duyuru organı. (Örneğin, dar gelirli yurttaşların yaşadığı semtlerde yapılan çağrı ve çağrıyı kolaylaştırmak amacı ile belirli saatlerde o semtlerden halkı oyun salonuna getirtebilecek taşıtların bulundurulması. Bunun hergün bir semtte yapıldığı gözönüne alınırsa, gelecek yıla geleneksellik açısından özlü bir birikim bırakılabliir).

2 — Şenliği düzenleyen Tiyatro Kulübü yöneticileri, amacın; amatör tiyatroları bilinçlendirmek, görevlerinin ne olduğunu anlatmak ,onları sınıflarının koruyucusu olan kültür kurumu olarak silâhlandırmak olduğunu söylemektedirler. Bu açıdan bakılınca elbette boş bir çaba değildir. Şimdi, bu dediklerini nasıl yaptıklarını görelim. Oynanan oyunların ertesi gün yapılan eleştirisinde, foruma katılan öğrenciler, Anadolu'dan gelmiş amatör gruplardan (özellikle onlardan) yaptıkları işin bilimsel açıklamasını istemekteler. Bu işte bazı kez o derece ileri gitmekteler ki, sonunda, "sizin yaptığınız iş burjuva eğlendirmekten öte gitmeyen boş bir iştir; yapmayın daha iyi" deyip çıkmaktalar. Oysa bu sözlerin, tiyatronun sırtından para kazanan tiyatro patronlarına söylenmesi yeğlenir; hiçbir çıkar gözetmeksizin ,bulundukları çevrede, önce tiyatro seyircisini yetiştirmekle yükümlü ve çevrenin türlü baskıları, olanaksızlıkları ile didişen amatör tiyatro eylemcilerine değil.

Bu gruplardan birinin yöneticisi ile konuştuğumda, bu tutumun yarattığı etki ile gelecek yıl şenliğe katılmayacaklarını bildirdi. Şenlik Komitesi, amatör tiyatroları bu düzeye ulaştırmak istiyorsa önce şunu bilmelidir ki; üç büyük kentin dışındaki amatör tiyatro eylemcileri, esnaftır, terzidir, lise öğrencisidir, memurdur. Tiyatro konusunda bildiklerinin bilimsel ölçülere vurulması doğru olmaz. Seçtikleri oyunlarda toplumsal öz zayıf olabilir. (Kaldı ki, tiyatro yazarlarımızın artık, yeterli olmasa da, tümünün toplumsal konuları işlediği bilinen bir gerçektir). Oyunun sahneye konuluşunda, toplumsal yönünün seyirciye yansıtılmasında, zayıf bir toplumsal özü olan oyunu bile istenilen niteliğe ulaştırmak mümkündür .İşte bunun, bu işin nasıl yapılacağının anlatılması gereklidir amatörlere. Ülkemizde, özellikle başkentte, tiyatro bilimini ince ince işleyen, bir lâboratuvar çalışmasını sürdüren bilimsel kurumlar ve bunları denetleyen tiyatro düşünürleri vardır. Şenlik Komitesi, amatör tiyatro eylemcilerine yüklenmek yerine, bu kişilere, sahneye konuş ve toplumsalın, özün ön plâna çıkarılması konusunda konferanslar, konuşmalar verdirmeli ve amaca bir öğretinin sağlam verileri ile ulaşmaya çalışmalıdır. Yoksa tiyatronun bir araç olduğunu benimsetmek için "sen yapamıyorsun, yapma, daha iyi" demek ne tiyatroyu bilmek olur, ne de amatör tiyatronun görevini. Amatör tiyatrocuların kilometrelerce yolu tüketip başkente gelerek harcadıkları saygıdeğer emeğe yazık olur.

3 — Her şenliğin sonunda, gelen grupların kendi oyunlarını kendilerinin yazmadıklarından yakınılır. Grupların bulundukları yörelerin sorunlarını sahneye koymaları istenir. Bu yapılabilirse tiyatronun araç niteliğinin sağlanmış olacağı söylenir. Fakat bunun nasıl yapılabileceğini kalın çizgilerle olsun kimse göstermemektedir. Ne denli yararlı bir iş olduğunu bildiğimiz böyle bir düşünün şimdilik bir dilekten öteye gitmeyeceği kanısındayım. Şenlik Komitesi bu uğraşı bilimsel öğeleriyle tümden ele almayı kararlaştırırsa bir öğretiden yola çıkmak zorundadır. Bunun için Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi tiyatra kürsüsü ile işbirliği sağlamakla bu verilerin sağlanacağını ve şenliğin yararlı bir tiyatro eylemine dönüşeceğini umuyorum.

Bu kısa değinmeden sonra, bu yıl şenliğe gelen grupları, oyunları tanıtalım.

Bu yıl şenliğin özelliği sayılan **"Devrim İçin Hareket Tiyatrosu"**nun sunduğu **"Sokak Tiyatrosundan Örnekler"**, **"seyirci öğrenci"** lerin en çok sevdiği beğendiği, alkışladığı devrici oyunlardı. Sokaklarda davul çalarak topladıkları halka **KÖPRÜ** ve **GREV** adlı iki oyunu sunarak tiyatroya

yeni bir sentez, sanatsal araçların eşliğinde sağlam bir politik koro tutturarak yeni bir bileşim getiren Devrim İçin Hareket Tiyatrosu oyuncularının sağladıkları başarı, özünü birlik ve beraberlikten, takım oyunculuğundan alıyor. Memet Fuat'ın oyucularla yaptığı konuşmadan anlıyoruz ki, topluluğun, yaptığı işin en iyisini, en etkilisini yapmak üzere ve her türlü tehlikelere karşı birleşmiş bir görünümü var. Bakın, ne diyorlar: **"Tiyatroyu bir silâh olarak düşünüyoruz. Tiyatro politik bir olaydır. Tiyatronun politik olmaması sınıfsız bir toplumda mümkün. İlerici bir tiyatro yapmak içinse devrimci yapısı olan bir sınıfın yanında yer almamız gerekiyor. Biz bu sınıfı kadife koltuklarda değil sokaklarda bulunuyoruz. (. . . . .) İlk önce insan olarak bir araya gelmeye çalıştık. Amacımız tüm arkadaşların bu türde ustalaşmaları ve ustalaşan arkadaşların ayrılıp daha güçlü sokak tiytroları kurmalarıdır. (. . . .) İçimizde belli bir lider yok. Herkes aynı oranda söz hakkına sahip. Oyunlarda kahraman yaratmıyoruz. Bütün yük hepimizde, aynı oranda. Kurulduğumuz günden beri tam bir dayanışma içindeyiz (1)"** **KÖPRÜ**'de, İstanbul'da iki yakayı birleştiren Boğaz Köprüsü'nün gereksizliğini dramatik görünümler yansıtıyorlar. **GREV**'de ise işçi sınıfının dayanışma gücünü, ritmik ölçüler, âhenkli tempolarla greve dek götürüyorlar. **GREV**, yol gösterici değil çözümleyici bir tutumla gelişip korolarla devinime ulaşıyor. Etkileyici gerilimler kurarak, oyunun sanatsal gücünün de politik gücünden aşağı kalmadığını kanıtlıyor.

Şenliğe her yıl olduğu gibi bu yıl da Karadeniz bölgesinden gelen gruplar çoğunluktaydı. Şenlik süresince oynanan 13 oyunun beşini **Bafra Halkevi, Bafra Genç Oyuncuları, Ordu Halkevi, Ordu Genç Sahne Oyuncuları** ve **Giresun Halkevi** sundular. Bafra'da iki ayrı tiyatro grupunun yaşamını sürdürmesi kıvandırıcı. Bafra Halkevi, **Haldun Taner**'in epik oyunu **KEŞANLI ALİ DESTANI**'nı oynadı. Oyunun gerektirdiği kalabalık sahne trafiğini biraz daha ölçülü uygulamaları daha rahat oynamalarını sağlıyacaktı. Bafra Halkevi esnaf, memur ve öğrencilerden kurulmuş. 1967 Şenliğinde **Recep Bilginer'in İSYANCILAR** oyunu ile ikincilik kazandı. Şenliğe her yıl geliyor, 1968 Şenliğine de **Yaşar Kemal**'in **TENEKE**'si ile katıldılar. **KEŞANLI ALİ DESTANI'nı Ural Güzeloğlu** sahnelemiş. **Bafra Genç Oyuncular Bölge Tiyatrosu, 72. KOĞUŞ**'u oynadı. **Şenol Eröz'ün** sahneye koyduğu oyun, Bafra çevresinde köy ve kasabalarda halka oynanmış.

Ordu Halkevi, Recep Bilginer'in **UTANÇ DÜNYASI**'nı; **Genç Oyuncular Sahne Topluluğu, Orhan Asena**'nın **KORKU**'sunu oynadılar Çok yanlış oyunlar seçmişler. Ordulular epice harcamalar yaparak güzel dekorlar, giysiler hazırlamışlar, boşa gitmiş.**KORKU**'daki "kahraman" ı oyuncuların çizmeye gayret etmeleri ne denli iyi notsa, seyircilerin yapılan hatalara gülmeleri, alay etmeleri o denli saygısızlıktı.

Giresun Halkevi, Özakman'ın **OCAK**'ını oynadı. Oyuncular ve yöneticiler mahallî idare âmirlerinin ve çıkarcı sınıfların baskısından ve devrimci tiyatro kuruluşlarının kendilerine yardım etmemelerinden yakındılar.

Ege yöresinden gelenler daha tutarlı bir çalışma içindeydiler. **Burdur Genç Oyuncular Sahne Topluluğu, Atillâ Alpöge**'nin **ÇÜRÜK ELMA**'sını başarı ile çizdi. Bu tiyatronun Burdur'da halka aşıladığı tiyatro sevgisinin örneklerini önceki yazılarımızda (2) göstermiştik. 1965'te kurulmuş. Bugüne dek, **KARALARIN MEMETLERİ** (Cahit Atay), **YAĞMURCU** (Richard Nash), **BUZLAR ÇÖZÜLMEDEN** (Cevat Fehmi), **PUSUDA** (Cahit Atay) oyunlarını oynamışlar. 1968'de şenliğe **HABABAM SINIFI** (Rıfat Ilgaz) ile katıldılar.

Uşak Halk Eğitim Merkezi, Güner Sümer'in **BOZUK DÜZEN**'ini hazırlamış. 1966 yılında kurulan topluluk, iki yıl içinde gösterdiği çaba ile Uşak'ta köklü bir tiyatro seyircisi yetiştirdiğini söylüyor. Topluluk, 1968 Şenliğine **Hidayet Sayın**'ın **PEMBE KADIN**'ı ile katılmış.

Akdenizden iki grup vardı. **Mersin Halk Tiyatrosu**, kendi yazdığı **IRAZ** adlı oyunu oynadı. **Tarsus Sanat Tiyatrosu**, kendi bünyesindeki bir yazarın, **Haşmet Zeybek**'in, **KANUNCU** adlı oyununu oynadı. Bu iki tiyatronun türlü politik baskılara rağmen üç yıldır yaşamlarını sürdürmeleri ve güney köylerinde halkın sınıf bilincine ulaşması için harcadıkları çaba, köklü bir halk tiyatrosu temelinin kurulmasını sağlamıştır. Haşmet Zeybek umutlu, genç bir yazar. Üç oyun yazmış şimdiye dek. Oyunlarında, çevre köylerin sorunlarını işliyor. **DÖLLENME, IRGAT** ve **KANUNCU**, sürüp gelen köylü - ağa ilişkilerini düzenleyen çirkin politikacı üçlemi.

Ankara'dan katılan topluluklar, **Deneme Sahnesi, Sahne SBF Tiyatrosu** ve **A.İ.T.İ.A. Tiyatro Kulübü** oyuncuları idi. **Deneme Sahnesi**'nin köye ilişkin oyunu **BOZKIR DIRLİĞİ** (Ünal Akpınar), uygulanış bakımından nefis görünümler, sanatsal bir bütünlük taşıyordu. **Tiyatro Kürsüsü** öğrencilerinin oynadığı **BOZKIR DİRLİĞİ**'ni **Nurhan Karadağ** yönetiyor. **Sevda Şener**, dramaturgi çalışmasını yapmış. **Deneme Sahnesi, BOZKIR DİRLİĞİ**'ni Ankara dolaylarındaki ilçelerde, köylerde oynayacak.**Sahne S.B.F. Tiyatrosu**, İtalyan köylüklerinde faşizme başkaldıran köylülerin yaşamını anlatan **FONTAMARA** (Ignazio Silone)'yı oynuyor. **Işık Toprak**'ın sahneye koyduğu oyunda köylülerin bizim köylülere benzetilmesine çalışılmış. Kadınlar hariç olmak üezre, konunun sınırları içinde kişilerin bizim köylülerimize benzetilmesi başarılmış.

Oyunun görevci niteliği yanında oyuncuların bilerek oynamaları oyunun sanatsal değerini yitirtmemiş. Topluluk 1961'de kurulmuş, 1963'de Nancy Uluslararası Şenliğinde üçüncülük ve 1967 ODTÜ Şenliğinde birincilik kazanmış. Geleneksel Tiyatroya karşı bilinçli bir karşı çıkışla yürüttüğü tiyatro kuramı, her yıl biraz daha gelişerek güç kazanmaktadır.

A.İ.T.İ.A. Tiyatro Kulübü Oyuncuları, Karel Çapek'in **YAŞADIĞIMIZ DEVİR** adlı oyununu sundu. Gerek hazırlanış, gerekse oynanış bakımından **Anadolu Amatörleri**'nin çok altında bir çizgide kaldı.

Şenliğin, gelecek yıllarda görevci bir çizgiye ulaşması en büyük dileğimizdir. Türk Tiyatrosuna ancak böyle yararlı olunabilecektir.

---

(1) **YENİ DERGİ, Mart 1969, Sayı 54**

(2) **FORUM, Sayı 349, 350, 351.**

sevgimiz için

selim ileri

Hanginiz aklınıza getirdiniz
Benim birgün insanlığımı
Bitkilere hayvanlara kadar
Birgün tutup genişleteceğimi
Bütün bu dünyayı saracağımı sonra da

İlhan BERK

Tanışmamızın ilk günlerinde seni ve sonraları sana benzeyenleri dost, güvenilir, herkese yakınlık gösteren kimselersiniz sanmıştım. Kalın sesin, hızlı ve inançlı konuşman, önümde umut dolu yarınlar sergilemişti. Hattâ sıcak bir yaz günü pilâkili, patlıcan kızartmalı o arkadaşça öğle yemeğimizde ilk kez içilen rakının yakıcı tadından bile gönenmiştim. Ülke gerçeklerine devrimci bakışınla çıkar yol arayışın, yanında seninle beraber insanca savaşmaya hazır olanlara duyduğun saygı, en önemlisi, gelecekte babasını hırsızlıkla -bir alçak küçültmeyle- suçlayacağın içine kapanık bir tanışa beslediğin özel ilgi beni nasıl şaşırtmış, kırık gönüllü insanları yürekten koruman beni nasıl sevindirmişti! Birgün Kanlıca'ya gitmiş, birgün dere tepe demeyip Yakacık'tan Pendik'e yürümüştük. Herkese yöneltilmiş ve henüz Marx'ın adını salt kuram açısından anan insancı devrimin, **herkese bir ekmek** ana ilkesinde benimle birleşmen, giderek düşleri bile aşan kültür programımız imdi o günlerde yaşanıp söyleşilip de senin hatırlamamaya andiçtiğin birer anıdan başka ne ki!

İyi arkadaştın sen; evinizdeki antikaları gösterir, babanın eski mesleğiyle alay ederdin, burjuva ailelerinin garip meraklarını gideriyor diye. Ama dikkat etseydim, daha o zamanlar alaylarındaki gerçek amacı sezinlerdim. Sen biraz da mobilyada olsun, resim ya da yontuda olsun, sanatın varlığını küçümsüyordun. Birgün, otuziki yılını yurdunun gençlerini yetiştirmeye adamış, üniversite öğretim üyesi babamın nice bekleyerek aldığı telefonu bir burjuvazi öğesi olarak aşağılamış, birgün de, onun ölümünden duyduğum oğul acısına aldırmayarak, yetim aylığımla "hâlâ mı devlet sömürüsü?" diye eğlenmiştin. Çevrendeki kişilerin değiştiğini; örneğin o gün yün ören marksist genç kızların ve nargile tüttürürken ülkesel sorunlar çözümleyen, yukarıdan bakan delikanlıların eski kırık gönüllü ortak tanıdıklarımıza benzemediğini artık iyice kavramıştım. Kolayına sana danışamıyor, senden yardım ve özveri beklemiyordum. Evinize son gelişimde, duvarda boynu bükük gümüş İsa'ların altında, koskocaman bir kilisede çekilmiş çocukluk fotoğrafını da bulamadım; önce bir tanrıtanımazlık diye yorumlamıştım, yanılmamıştım ya, onun yanı sıra filizlenmiş bir azınlık kompleksini bir türlü düşünememiştim. Dostluk aylarımızda -yalnızca aylarımızda- ulusların ayrılığını hepten unutmuştuk. Yoksa devrimci yoldaşların bu anlayışa daha varamamışlar mıydı? Rahat koşullar altında yetiştiğini ve ötekilerinin de senin benim gibi sıkıntısız, bolluk içinde çocukluklar geçirdiğini biliyordum. Beni ve sanırım sizleri de toplumculuğa iten iyi dileklerle uygulanmış burjuva eğitiminden öte neydi ki! Ama hemen o yas günü uçurumu çektin önüme: sizler solcu ve ben işe yaramayan, değersiz, belki de dokuncalı biriydim. T.İ.P.'in iç - çatışmalarında Aybar'ı tutmam, bütün kuruluşların devletleşmesini isterken demokratik yollara bağlı kalmam, Çiçek Pasajı'ndaki bol mezeli, içkili söyleşi gecelerinize güldürme niteliği kazandıran düşüncelerdi hep.

İlk cezaevine gönderildiğin gün eylemciliğine saygı duyarak kırıp geçirmiştim Boğaziçi'ne gitmek isteyen arkadaşlarımızı. Karanlık koridorlarda uykusuz geçecek geceni kurarak ve seninle orada olmadığımdan utanarak rahat döşeğime yatmak dilememiştim. Benim gibi insanlar çoktu dışarda, siz o küf kokulu alt kat koridorunda en çok elli kişiydiniz. Öğrenci boykotuna katılmış, toplum polisinden kıyasıya dayak yemiş ve çok iyi biliyorum ki, birbirinizi dinlemeden, anlamadan dövüşmüştünüz. Haklılığınıza inanıyordum; kişiliğimin gölge yaradılışına karşın gençliğinizin ateşli, yiğit çıkışlarını alkışlıyor, sizi her yerde yapmacıksız överek anlatıyordum. Esinlenmiş, boğulmuş, bir hikâye yazmaya koyulmuştum. "DÜNYA İNSANLARI BİRLEŞİNİZ" diye bitiyordu o hikâyenin sonu. Zevk için çiçeklerin koparılmadığı, harcama avların düzenlenmediği, kimsenin kılına dokunulmayacağı, dokunan çıkarsa şiddetle cezalandırılacağı bir yeryüzü özlemiyle doluydum her zaman. Üstelik bunu herkese duyurmam gerekiyordu, sanımca. İkinci ve bu kez birbuçuk ayı geçen hapse girişin sırasında hikâye yayımlanmış, seni sana duyurduğumdan sevinerek yollamıştım. Bağışlanmaz bir suçum vardı ,adam sen de'ciliğe getirip kendim gelmemiştim cezaevine. Özgürlüğüne kavuşmanı, babasını hırsız diye damgaladığın halde seni tutan ortak tanışımızla birlikte gazetelerden okuduk coşkuyla. Daha o cumartesi, eski yakınlığımıza ve uzun tutsaklık haftalarından sonra ye-

---

filistin

arapça bir yüzdür filistin
büyür at nallarında hüznü
ve bir sıcaklığı ödüller
bitmiyen günü

çünkü çöl bir güzellemedir
tevrat'tan uzun bir sabahla
getirir savaşı ve kurşunu
bir nice hazirana

ve o zaman bir kuştur kan
her yorgunluğa ve uygarlığa
napalmla karanlık vurduran
bir ikindisiz kan

arapça bir yüzdür filistin
özgürlüğe ve kuma benziyen
belki de kentler düzünde
ölümü biçimliyen

abdülkadir bulut

kalbim düş önüme

Onlar, ince bir su gibi
hayatın çileli akışını
kaçak bir bahar günü mutlaka
mapusların ve alanların yordamıyla
kesip
akıtıyorlar;
esenliğe
ve aşka...

Öfke yüklü ayaklar
şehre gelip dayandı.
Menekşeler ısrarla bekliyorlar baharı.

Yürü kalbim.
Yürüyoruz
dört yanın vedat'ları
köylüsü, işçisi
kırık kanatlı kuşlar gibi,
ağır,
mağrur,
ve hızla ilerletiyoruz bir marşı.

Yürü kalbim yürü
düş önüme:
Makineli tüfek gibi pankartlar
yürüsün alanlara.
Fazla yazıyorsa defteri bakkal
konuşucular söylesin
Tütün para etmiyorsa
Konuşucular söylesin
emeği, soygunu söylesin
söyleyelim.

Yürü kalbim, düş önüme:
Ey fakr-u zaruretin şairi
düş önüme:

Onlar ki,
sesleri ruhi su'nun türkülerinde,
nâzım'ın mısralarını okşuyor elleri.
Yunus'tan kalma bir sevgileri var,
mustafa kemal gibi yürekleri,
onu da adadılar devrime.

Bir fırsatını bulalım sevgilim,
beş yaşında bir oğlan
yetiştirelim o güne.
Yürüsün sevimli adımlarıyla
zaferin geçit töreninde
en önde...

öner kemal cıravoğlu

niden karşılaşmamıza hiç aldırmadan hikâyemi devrime ihanetle özetlemiştin. Eğitilecek her insanın -başı yeşil takkeli gericilerin de, Amerika'ya taparcasına Altıncı Filo önünde namaz kılan iğrenç yobazların da- kurtulacağına inanmam, sana, zenciyi de insan sayan bir Amerikalı'ya Amerikalılarca duyulan şaşkınlığı kazandırmıştı. Bağırıp çağırmış, susmam üzre söylediklerinin doğruluğunu tanıtladın sanmıştın.

Bunlar hep doğal şeylerdi. Böyle düşünen bir tek sen olsaydın, bir arkadaşımın yozlaştığına karar verirdim ,üzülerek. Seninle görüşür, barışsız ve kan vurgunu düşüncelerinle boğuşur, seni yolundan vazgeçirirdim. Oysa, Kanlı Pazar'da elinde tuttuğu özgürlük dizeleriyle bezenmiş bir ak kâğıdı başına iş çıkaracak diye atacak yer bulamayan bir yoldaşın da, o hikâyeyi, proleter yüreği olmayan birinin çirkin burjuva edebiyatı biçiminde yorumladı! Görüyorsun ya, sizler çoğunluktasınız. Hem, hikâyemin beğenilmemesi değil benim için önemli olan! Dostlukla, insanlıkla örülü toplumculuğumuz; bilisiz köylüyü de, topluma katılamamış yalnızları da kapsayan görüş açımız nerede kalmıştı! Geçen güz Elmalı bendinden inerken, kaygısız üzerinde yattığın otlukların sahibi yoksul kadıncağıza ve koru bekçisine verdiğin sosyalizm dersi bir hayli iğreti kalmıyor muydu? Kendi kusurlarının da olabileceğini neden düşünmek istemiyordun? Sizler hep burjuva ailelerden gelirken ve bütün toplumu burjuva rahatlıklarına kavuşturmak isterken nasıl yadsıyabilirsiniz hümanizmayı!

İşçi sınıfına sizlerle eşit uzaklıktayım. Hiçbirimiz, bir yapıda sallantılı tahtaların üzerinde ya da yedi kat yerin dibinde Zonguldak'ta çalışmadık! Onların emeklerinin sömürüldüğünü aynı tiksintiyle gözlüyoruz. Alınteri hakkını alacağı güne değin de savaşacağız. Yollarımız bunca bitişikken, insan emeğine bunca değer verirken, nasıl olur da, yaşamadığım -ve sizin de yaşamadığınız- konuları, toplumculuğu -inandığım ülküyü- bir ticaret aracı gibi kullanarak, dile getirmemi salık verirsiniz? Dünkü son görüşmemize - raslantımıza demem doğru olur gerçekte - dek dokuncalı bir burjuva olduğuma da boyun eğer, bu yazıyı yazmazdım. Ama üzüntüyle öğrendim ki, sen ve bende proleter yüreği bulamayan arkadaşın, sizler bir Nâzım gecesi düzenliyor, kuruluşunuzun para ihtiyacını gidermek için Nâzım'ın şiirlerini satılığa çıkarıyormuşunuz. Gülümsemesiz ağzın, "büyük işler ardındayız" derken, bir ozanı basbayı sömürdüğünüzü eski namusluluğuyla söylemek ister gibiydi. Ne diyebilirim ki artık? Sizin deyiminizle, siz sosyalizmi seviyorsunuz, ben de makarna sosunu.

Ve içim hâlâ sizleri insanca sevgime çağırmak istiyor.

uzatın ellerinizi yalnızlığıma
güngörmemiş tohumlarım delirdi - delirecek
çıkarın öpüşülmemiş günleri hesaptan
elele gözgöze sırsıklam
derin hızlı sular gibi yaşamak.

Hasan HÜSEYİN

BİRİKİM

Bu bize sorulmadan hazırlanmış bir dünya
İçine şaşkın doğduğumuz
Su kan toprak kan
Güneş gökyüzünde bir kan lekesi
Çağlardan

Yaşamanın böylesine uygun değiliz
Suçlamalara sinsi sinsi hayınlıklara
Bir çiçek açar gibi ustaca usla
Yaşamını her kuşak
Kendi kuracak

Herkes kendini yaratmada

Kim kalbura çevirmiş delice
Yıldız yıldız kanar gökyüzü
Çalınmış bu zenci gecesinde
Tamtamlar sus pus

Satılmışım kuzey güney doğu batı
Mısırla başlar tutsaklığım uzar Romayla
Yazgım rengimden kara
Ben esir pazarlarının kara altını
Ben Afrika

Ben Avrupa ben Amerika
Ben tarlada ter
Kan makina başlarında
Okulsuz ocaksız açlığım ben
Dağbaşları yeraltlarının
Ben Üçüncü Dünya

Çağların kulak kesildiği sürede
Başlar kendini yargılamak
Kişi yaşadığı kadar ölür anca
Herkes kendini yaratmada

Günaydın ilk gözağrım
Doğuştan yavuklum günaydın
Günaydın toprak su tohum
Bir ara renk bu vardığımız mor
Maviliğe mavi ötesinden mutlu haber

Bu bize sorulmadan hazırlanmış bir dünya
Bir çiçek açar gibi ustaca usla
Yaşamını her kuşak
Kendi kuracak

Herkes kendini yaratmada

hasan şişli

KOŞU

Ve bir kuşkuya durulur
kanaması ile serçelerin - uzaktan bir dal
kırılır en ince yerinden
tutulur büyümek
ve çoğalır suskunluğumuz yasalarda

bir büyük seviye varılırken
köklerimiz ve büyümede mut
ısınmada bir diri serüven
ve yürümede güneşe soluğumuz

yankılanan bir alandayız
sesimiz günlerin tayı
inince gözlerimize güneş
bitimsiz koşular sürmedeyiz..

sina akyol

orta anadoludan bir bozlak

Vuruldak
Yirmi otuz yıl oluyor
Dostluk mu
Para mı
Silâh mı bilmiyoruz
Toprağımızda bir sızı var
Evlerimizde hiç yoktan bir sessizlik
Bazı bazı dalgalanıyor kalabalıklar
Birbirimizin kanına giriyoruz
Kanımıza giriyorlar

Yirmi otuz yıldır bir dere akıyor
Sol yanımızdan çıkan
Öksüz bir dere
Kimi zaman al
Kimi zaman bulanık akıyor
İkinci Dünya Savaşından bu yana
Hiç durmuyor öksüz dere
Hiç kapanmıyor yara

En çok ölüyü biz verdik savaşlarda
Yine en çok ülüyü biz veriyoruz barışta

Serptiğimiz tohum göğermiyor mu
Fabrikaların türküsü yok mu
Büyümüyor mu çocuklar
Büyümüyor mu ağaçlar
Kuzular büyümüyor mu
Diktiğimiz fidanlar
Dönmüyor mu meyvaya
Bunlar hayattır
Bizim hayatımız
Ölüm değil zulüm değil
Bizden bize geçer yaramız
Yadellerden kurtarırız onu bir gün
Er geç kurtarırız

Çevirelim artık
Gözlerimizi içimize
Acıların kazdığı
Güneşin işlediği
Yazıların en güzeli yazıyı
Nakışlarında
Yalnız kurumuş kan lekeleri değil
Taze kan lekeleri de bulunan
Kendi sözümüzü görelim
Gürleyen bozlağımızın

Her gün geçelim önünden
Ve okuyalım
"Dostlarla da bozuk gitti aramız
Düşmana yeke yek varma sıramız"
Gün aşsın sırtları
Bir tas su gibi aksın içimize
Okuyalım
"Biz düşmana sardırmayız yâremiz
Kendi yâremizi saranlardanız"
Akşam gibi konaklasın enginlerde
Bir yorgunluk gibi çöksün
Yıldız olsun
Dolsun düşlerimizin göğüne

Süt kaynadıkça
Kaymağında bağlansın
Ki helâl olsun bize süt
Yemeğe oturdukça
Çorbamızda gülsün yüzümüze
Ki boğazımızdan geçsin çorba

Kederlenince
Arkamızda olsun
Ki sevince dönsün keder

Seviştikçe
Parlayan gözlerimize dursun
Ki arıtsın bizi sevişmek

Türkü dinledikçe
Kulağımızda ezgilensin
Ki ses versin yüreğimizdeki bahar

Dövüştükçe
Adımız gibi aklımızda olsun
Ki yiğitçe olsun dövüşmek

"Dostlarla da bozuk gitti aramız
Düşmana yeke yek varma sıramız
Biz düşmana sardırmayız yâremiz
Kendi yâremizi saranlardanız"
Gördükçe okudukça
Ve bildikçe
Bilincimizi beslesin sözümüz
Ki kazanılsın yüce bağımsızlık

Desen : Abidin Dino

süreyya berfe

ebu dağlar ibni çöl

Anadolunun sulak ovalarına
develer biraz çöl taşır
biraz tuz
hörgüçlerinde kırık aynalar gibi karanlık
Yamaçlarda durup da turist fotoğrafçılara
belki bir zaman esmerleşecek araplar
belki bir zaman yağmur yağmayacak

Belki bir zaman fabrikalarda karınca duası
minare gölgesinde kuklalar
Su sabahları bitiyor cami avlularında
sarıklılar yığdıkça günahlarını
Kuzum niye çıplak bu dağlar
ovalar boşalıyor Ortaasyalı atlardan
öküzler kutsallaşıyor çoraklığa
Sonra esmer alınteri gidiyor
tut ki Newyork biraz daha büyüyor

Kara gözlüm dağlar çiçek dolu
ak ellerinden yaralara melhem
Bak yine güz geliyor
yine tarlalarda çılgın çigan
Petrol taşıyan trenler Batmandan
gelip durur kuru ırmağın kıyısında
Karşıda konukluyor Arabistanlı develer
taşıyıp biraz çöl ovalara
biraz tuz susuzluğumuza

Bu iki ağızlı kılıçları gecenin
her sabaha paslanıyor
Her sabah çölde savaş var
USA markalı napalmlar
bundan köprüler kurulup
uyutularak Arabistan karanlığına
durdurularak fabrika çarkları
bütün sular kurutularak
tut ki, Anadolu çölleşecek
taşınıp Newyorka
durur musun?
Durur musun kuzum dağlar çöl
ovalar çöl
Tut ki, çağlar eskidi gitti
bütün istasyonları karanlığa boyayarak
yalan kutsallar büyütüp
Senin bir kötü kanın mı vardı oysa
toprağı kızıl çamur yaptığın
Hiç bir mevsime vermedin yüreğini
bir kötü kanın mı vardı şimdi yarım

Biz çobanları çöl kuraklığına salmadık
bu ne duyulmamış kavallar
yine soysuzluğa bölünüyor, hani Yunus?
Şimdi fasıllar başlar, parçalanır türküler
şimdi senin acın mı, saray eğleniyor
şimdi uyumalısın bak ezanlar

Oysa bir yel boydanboya
bir ülke boydanboya uyanmış
çağırır dağdan ovaya inmeye
Karlı dağ çağrışımlarından gelerek
isli çıra gecelerinden

Arapların karanlığı iyidir
bıçak yapamazlar
yaptıkları bir kötü bıçak
kökü gâvurda ağzı bağrımızda
Bu kan hepimizden
işlemeli yeleğimiz kızıl kan
sevdiğimiz ay yüzlü güzellerin yüzü solgun
karagözlü çocuklarımızın
kanı akar
büyür Newyork

Bu çağlar niye karanlık biliriz
her dikenin ucunda bir evren
bölünmemiş türkülerin uykusuzluğundayız
Bir ülke akıp gidiyor kanıyla
— Madeni, değeri, insanıyla—
Oysa yalan artık
han odalarında Keremle Aslı söylemek
yalan artık
Yavan ekmeğe de katıp Arabistanlı şükür etmek

Bilmek başlangıcı
sürdürmenin mavi göğüdür
güneşi süzerek bizim olacaksa
bir aklığın yaygarasıdır dayanılmaz
O zaman bozkırlarda yemyeşil
kötü yeşillerin canına okuyan
yıkılışı Newyorkun

Atlar ovaları taşır, ovalar mavzer
iklimlerin de dönüşü işte develerin kaçtığı yerden

Bütün gücümüzü toplamanın
bıçağı çekişi böğürden
Boraksa, demire, petrole
akar kanın duruşu
Ve güneşte kuruyan kanlar yeni sabahlar doğurur
yamaçlarda yeşeren sonsuz ilkyaza
bakınıp üretken bacalardan

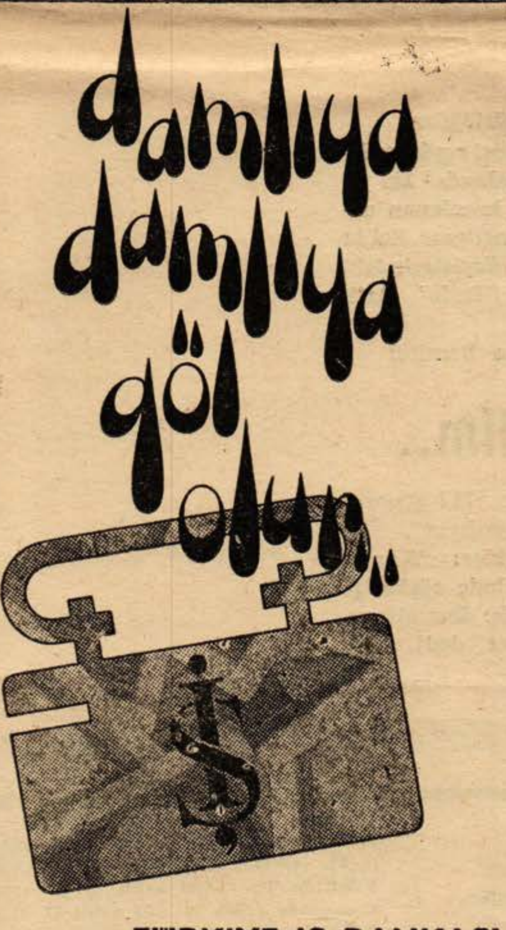
İşte bunun kitabını
öğrenerek TÜRKİYENİN eşkiyaları
dağdan iniyor yalan kutsalcı ebuları
ve misterleri kovmak için

mehmet t. abacı

6 Lira

İsteme Adresi: :
Ahmet Kaya Turan — ENEZ

TÜRKİYE İŞ BANKASI

paranızın... istikbalinizin emniyetidir

(Forum : 141)

bize gelen kitaplar

K. Yüksel BOZKIRLI

UYANAN KÖY

(Kooperatifçilik ve köy kalkındırma rehberi. İkinci baskı
7.5 Lira
İsteme adresi: K. Yüksel BOZKIRLI, T. C. Ziraat Bankası Kooperatifler Müdürlüğü — Ankara

★

Stefan VELİKOV

KEMALİST İHTİLÂL VE BULGARİSTAN

(1918 - 1922)
Çeviren : Naime YILMAER
Kitaş Yayınları, Nisan 1969
7.5 Lira

★

Stefan L. KOSTOV

KOCAMANOF

Türkçesi : Donka MELAMED
Dost Yayınları, Ankara
4 Lira

★

Karaslavof

GELİN

Çeviren : Serpil ONAT
Roman Yayınları
12.5 Lira

★

BULGAR HİKÂYELERİ ANTOLOJİSİ

Derleyen : Türker ACAROĞLU
Redhouse Yayınevi, İstanbul
750 Kuruş

★

Roger GARAUDY

KARL MARX'IN FİKİR DÜNYASI

Çeviren : Adnan CEMGİL
Altın Kitaplar Yayınevi
İstanbul, 1969
12.5 Lira

★

Süleyman Gündüz GÜNYÜZ
Hüsnü HANAĞASIOĞLU
ŞİİR AŞKIN KÜLÜDÜR

(şiirler

Gündüz Yayınları, 1969
5 Lira

ne münasibet!

Soruyorlar:

— Sosyalist parti iktidara gelince, İmam - Hatip okulları kapatılacakmış; doğru mu?

Hemen cevap verelim:

— Kuyruklu yalandır bu! İmam-Hatip okulları, İmam-Hatip okullarını açmış olanların çocuklarını ve torunlarını okutmak, memlekete kaliteli imam ve hatip yetiştirmek üzere, daha da çoğaltılacak ve geliştirilecektir Çünkü, kendi çocukları kolejlerde, Amerikalarda, Avrupalarda okurken, fakir - fukaranın çocuklarını İmam-Hatip mekteplerinde uyutanların işi Allaha kalmış olacaktır. Bu arada, sayıları 52 bin olan Kuran kursları da 152 bine çıkarılacak ve bu kurslarda da, bu kursları açanların ve açtıranların çocukları ve torunları kurs göreceklerdir. Çünkü, sosyalist düzende bu gibilerin işi gerçekten Allaha kalmış olacaktır.

"iman ateşpâresi"

AP Milletvekili Abdurrahman Şeref Lâç, Kayseri Milletvekili Mehmet Ateşoğlu için "İman Ateşpâresi" diyor.

Helâl olsun bu sıfat ona!

Kayseri yangınından sonra bol bol övünebilir "İman Ateşpâresi":

"Bin yangın eyledik bir ateşpâreden".

tekzib

Cumhuriyet Gazetesi Yazı İşleri Müdürlüğüne,

4 Temmuz 1969 tarihli gazetenizin birinci sayfasındaki "Türk - Amerikan ikili anlaşması imzalandı - İki yıl dört ay süren müzakerelerden sonra imzalanan anlaşmaya göre üslerde Türkiye'nin denetleme hakkı var - Üslerin mülkiyeti Türkiye'nin" cümlelerindeki "Üs" kelimelerinin çıkartılarak yerine "Tesis" kelimelerinin konulmasını rica ederim.

Süleyman Demirel

gülelim eğlenelim..

8 Temmuz günlü gazetelerde başlıklar: "75'i general olmak üzere, 700 subay emekliye ayrılıyor".

12 Temmuz günlü gazetelerde başlıklar: "Korgeneral Faruk Güventürk, Keşan Orduevinde söylediği nutukta Demirel'i övdü; "Genç, enerjik, dinamik ve cessur başbakanım, komünizmi ordu ezer" dedi.

Efenim?

FORUM

onbeş günlük, politika, ekonomi, kültür ve sanat dergisi

Yıl 16 Cilt: XXII - Sayı: 367

Yönetim yeri: Yenişehir, Büyük Han No. 55 - Ankara

Sahibi
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Hüseyin Korkmazgil

(FORUM ve yazarın adı belirtilmeden yazı aktarılamaz)

Dizildiği ve Basıldığı Yer:
TÖYKO matbaası
Telefon: 10 41 68

İlân ve abone: Arka kapak 1000 Tl. (iki renkli: 1500 Tl.) * Metin arası santimi 15 Tl. (sürekli ilân pazarlıkla) * Abone: Yıllık 30 Tl. - Altı aylık 15 Tl. (toplu abonelerde yıllık 24, altı aylık 12 Tl.) * A.B.D. (uçak) 136 Tl. - Avrupa (uçak) 85 Tl. - Yabancı devletlere (âdi) 67 Tl. * Eski sayılar 300 kuruş.

Haberleşme: FORUM Dergisi, P.K. 131 - ANKARA
Telefon: 178737